

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.держ.упр., проф.
_____ Наталія БОНДАРЧУК
« ____ » _____ 2024 р.**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ПАРТНЕРСТВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Наталія МІНАКОВА

**Науковий керівник,
д.держ.упр., професор**

Таїсія КРУШЕЛЬНИЦЬКА

Дніпро – 2024

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу

Кафедра: Менеджменту, публічного управління та адміністрування

Освітньо-професійна програма: «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної роботи

МІНАКОВОЇ НАТАЛІЇ ВЛАДЛЕНІВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій»

Науковий керівник: Крушельницька Таїсія Анатоліївна, д. держ. упр., проф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом по ДДАЕУ від « _____ » _____ 202_ року № _____

2. Термін подання здобувачем роботи: _____

3. Вихідні дані до роботи: є наукова література національних і зарубіжних авторів, Конституція України, Закони України «Про соціальні послуги», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про громадські об'єднання» тощо освітньо-наукові програми для спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», результати авторського опитування та SWOT-аналізу співпраці органів місцевого самоврядування та громадських організацій тощо.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ І ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ, Розділ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ТА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ, Розділ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ПАРТНЕРСТВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

Класифікація соціальних послуг; Основні принципи забезпечення базовими та спеціалізованими соціальними послугами вразливих груп населення у 10 обраних громадах Дніпропетровської області; Спільні проекти між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями для соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб у громадах Дніпропетровської області; Порівняльний аналіз ефективності різних партнерських ініціатив між органами місцевого самоврядування та українськими громадськими організаціями у громадах Дніпропетровської області; SWOT-аналіз співпраці органів місцевого самоврядування та громадських організацій, Зведена таблиця механізмів удосконалення системи соціальних послуг у громадах Дніпропетровської області; Заходи щодо впровадження програмно-цільового підходу в систему соціальних послуг; Механізми фінансування системи соціальних послуг. Компоненти системи надання соціальних послуг; Модель організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	Січень 2024	виконано
2	Розділ 1. Теоретичні та нормативно-правові засади надання соціальних послуг і партнерської взаємодії	Травень 2024	виконано
3	Розділ 2. Аналіз сучасного стану надання соціальних послуг та партнерської взаємодії в громадах Дніпропетровської області	Червень 2024	виконано
4	Розділ 3. Шляхи удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій	Жовтень 2024	виконано
5	Формулювання висновків	Листопад 2024	виконано
6	Оформлення роботи	Листопад 2024	виконано

Здобувачка _____
(підпис)Наталія МІНАКОВА _____
(ім'я, прізвище)Науковий керівник _____
(підпис)Таїсія КРУШЕЛЬНИЦЬКА _____
(ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить: 82 стор, 11 табл., 3 рисунка, 66 літературних джерел, додаток.

В дипломній роботі розглянуто удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій.

Об'єкт дослідження - процес формування програм соціального захисту.

Предмет дослідження - удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій.

Мета дослідження - теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення системи соціальних послуг через розвиток партнерських відносин між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями.

Методи дослідження - аналізу, узагальнення, порівняльного аналізу, SWOT- аналізу, опитування, інтерпретації інформації, систематизації, виокремлення, моделювання.

Короткий аналіз досліджень, які проводились в роботі. У першому розділі нашої роботи визначено теоретичні засади організації надання соціальних послуг на місцевому рівні, узагальнено нормативно-правове забезпечення партнерства органів місцевого самоврядування та громадських організацій і надання соціальних послуг. У другому розділі проаналізовано сучасний стан надання соціальних послуг на партнерській взаємодії в громадах Дніпропетровської області. У третьому розділі визначено напрями та механізми взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями для удосконалення системи надання соціальних послуг. Розроблені рекомендації для удосконалення системи надання соціальних послуг і модель організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг, в якій змодельовано процес надання соціальних послуг на основі партнерства ОМС, ГО із залученням ЗВО та запровадження системи підвищення якості соціальних послуг

КЛЮЧОВІ СЛОВА

публічне управління та адміністрування, система надання соціальних послуг, органи місцевого самоврядування, громадські організації, партнерство, професійні компетентності, освіта, навчання.

KEYWORDS

public management and administration, social services system, local self-government bodies, public organizations, partnership, professional competencies, education, training.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1.	9
ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ І ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ	
1.1. Сутність, класифікація та значення соціальних послуг у системі надання соціальних послуг	9
1.2. Нормативно-правове регулювання соціальних послуг в Україні, та партнерської взаємодії між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями	14
1.3. Партнерство як інструмент підвищення якості надання соціальних послуг	21
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2.	28
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ТА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
2.1. Аналіз діяльності органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту в громадах Дніпропетровської області	28
2.2. Стан системи надання соціальних послуг у контексті взаємодії її елементів	34
2.3. Оцінка ефективності партнерства органів місцевого самоврядування і громадських організацій в системі надання соціальних послуг	40
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ПАРТНЕРСТВО ОРГАНІВ	51

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	
3.1. Напрями удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій	51
3.2. Механізми удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій	55
3.3. Запровадження організаційно-управлінських механізмів взаємодії між органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та залучення закладів вищої освіти	61
Висновки до розділу 3	67
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Актуальність дослідження. Створення ефективної системи соціального захисту населення залишається одним із пріоритетних завдань держави. Сфера соціального захисту вразливих категорій населення завжди була і залишається актуальною та важливою складовою функціонування суспільства. Розвиток суспільства та економіки України тісно пов'язаний з соціальним захистом населення та перебуває в постійному процесі вдосконалення. Зростаюча увага до соціальних послуг обумовлена необхідністю забезпечити базовий рівень життя, що відповідає європейським стандартам, знизити соціальні та економічні нерівності, забезпечуючи всебічний доступ до ресурсів, надавати підтримку людям, які опинились в складних життєвих обставинах та стимулювати їх до інтеграції в суспільство, а також сприяти розвитку можливостей для повноцінного соціально-економічного та культурного життя громадян. Надання кваліфікованих соціальних послуг населенню сприяє не тільки економічній стабільності, але й впливає на психологічний, культурний, інтелектуальний та моральний розвиток суспільства.

Вдосконалення системи соціальних послуг та підвищення її якості є одним із ключових завдань, яке можна вирішувати шляхом посилення партнерських відносин між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями. Оскільки органи місцевого самоврядування часто мають обмежені ресурси для надання соціальних послуг на достатньо високому рівні, важливо залучати громадські організації як партнерів, які можуть не лише забезпечити додаткові ресурси, але й запропонувати інноваційні підходи до вирішення актуальних соціальних проблем. Співпраця між органами місцевого самоврядування і громадських організацій відкриває перспективи для мобілізації додаткових ресурсів, залучення волонтерських ініціатив, а також поліпшення рівня комунікації та обізнаності громадян про доступні соціальні послуги.

Аналіз сучасного стану проблеми свідчить про значний науковий інтерес до питань розвитку системи соціальних послуг та міжсекторного партнерства. Теоретичні аспекти організації соціальних послуг досліджували такі вітчизняні науковці як К. Дубич, М. Кравченко, Е. Лібанова, О. Макарова та ін. Питання взаємодії органів влади з недержавним сектором розглядали В. Бакуменко, Н. Діденко, А. Крупник, В. Куйбіда та ін. Особливості розвитку соціальних послуг на місцевому рівні вивчали І. Калачова, К. Ніколаєць, О. Палій та ін. Розвитку територіальних громад у взаємодії із громадянським суспільством присвятили свої роботи Т. Крушельницька, А. Мунько та ін. Дослідники Н. Бондарчук, В. Сиченко та ін. приділяють увагу інноваційним підходам у вищій освіті та питанням формування професійних компетентностей державних службовців, у тому числі щодо соціальної сфери.

Незважаючи на значну кількість наукових праць у сфері соціального захисту та надання соціальних послуг, питання удосконалення механізмів надання соціальних послуг населенню на регіональному та місцевому рівнях в умовах децентралізації та обмежених фінансових ресурсів потребують подальшого вивчення та вдосконалення.

Мета дослідження - теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення системи соціальних послуг через розвиток партнерських відносин між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- визначити теоретичні засади організації надання соціальних послуг на місцевому рівні;
- узагальнити нормативно-правове забезпечення партнерства органів місцевого самоврядування та громадських організацій і надання соціальних послуг;

- проаналізувати сучасний стан надання соціальних послуг у Дніпропетровській області;
- проаналізувати сучасний стан партнерства між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями;
- визначити проблеми та перспективи розвитку партнерських відносин між місцевою владою та громадським сектором;
- розробити рекомендації щодо удосконалення механізмів співпраці органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями.

Об’єкт дослідження - процес формування програм соціального захисту.

Предмет дослідження - удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій.

Методи дослідження. У першому розділі нашої роботи використані методи аналізу, узагальнення – при дослідженні теоретичних засад організації надання соціальних послуг на місцевому рівні та правових засад надання соціальних послуг і партнерської взаємодії органів місцевого самоврядування і громадських організацій. У другому розділі використано методи аналізу, порівняльного аналізу, SWOT- аналізу, опитування, інтерпретації інформації – при дослідженні стану діяльності органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту в громадах Дніпропетровської області діяльності органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту в громадах Дніпропетровської області. У третьому розділі використані методи систематизації, виокремлення, моделювання і узагальнення при вивченні напрямів і механізмів для удосконалення системи надання соціальних послуг через, виявлено проблеми, розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення системи надання соціальних послуг, організаційно-управлінських механізмів, ефективності взаємодії між органами місцевого самоврядування з громадськими організаціями і закладами вищої освіти.

Інформаційною базою дослідження є наукова література національних і зарубіжних авторів, Конституція України [1], Закони України «Про соціальні послуги»[2], «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], «Про громадські об'єднання» [4] тощо, освітньо-наукові програми для спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», результати авторського опитування та SWOT-аналізу співпраці органів місцевого самоврядування та громадських організацій тощо.

Наукова новизна дослідження полягає в такому:

удосконалено:

- комплекс механізмів удосконалення системи соціальних послуг, який серед іншого, включає створення ланцюга співпраці «ОМС-ГО-ЗВО»;
- модель організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг, в якій змодельовано процес надання соціальних послуг на основі партнерства ОМС, ГО і залученням ЗВО та за запровадження системи підвищення якості соціальних послуг.

Апробація. Результати нашого дослідження апробовані на двох науково-практичних конференціях зокрема: на III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми економіки, управління та маркетингу в аграрному бізнесі» (Дніпро, 2024) та на 12-ій Всеукраїнській наук. практ. конф. «Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації» (Дніпро, 2024).

Практична значущість роботи визначається можливістю використання розроблених рекомендацій органами місцевого самоврядування для налагодження ефективної співпраці з громадськими організаціями та підвищення якості соціальних послуг. Результати дослідження можуть бути впроваджені в діяльність органів місцевого самоврядування, соціальних служб та громадських організацій.

Дипломна робота містить 82 стор., складається зі вступу, 3 розділів, висновків, використаних джерел з 60 найменувань, 1 додатку.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ І ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

1.1. Сутність, класифікація та значення соціальних послуг у системі надання соціальних послуг

Система надання соціальних послуг населенню є важливим елементом соціальної політики держави, спрямованим на забезпечення гідного рівня життя та створення сприятливих умов для всебічного розвитку громадян.

Вітчизняна науковиця К. Дубич дає визначення поняттю системи надання соціальних послуг: «це складна, відкрита соціально-економічна система, яка складається з сукупності державних органів і недержавних організацій, діяльність яких спрямована на надання соціальних послуг особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах, не можуть самостійно їх подолати та потребують сторонньої допомоги» [30, С.12].

Соціальні послуги для населення можна визначити як організаційно-правові заходи, які спрямовані на забезпечення належних матеріальних умов життя, охорону здоров'я, освіту, зайнятість і соціальну підтримку громадян у випадку настання соціальних ризиків, складних життєвих обставин, таких як хвороба, інвалідність, старість, безробіття, втрата годувальника тощо.

М. Головатий визначає «соціальні послуги», як «вид діяльності, спрямований на задоволення основних соціальних потреб індивіда (інформаційних, освітніх, у медичній, психологічній допомозі тощо) з метою сприяння його успішному соціальному функціонуванню» [25, С. 398].

Сутність надання соціальних послуг полягає в подоланні, мінімізації або профілактиці складних життєвих обставин особи або сім'ї, в яких вони опинилися

та наданні доступу до ресурсів для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу, віку, статі, етнічного походження чи інших характеристик.

Основними цілями системи надання соціальних послуг є:

а) забезпечення базових соціальних потреб вразливих верств населення, таких як малозабезпечені сім'ї, безробітні, люди з інвалідністю, літні особи та інші групи ризику, таких як житло, харчування, доступ до медичного обслуговування тощо;

б) створення рівних можливостей: соціальні послуги спрямовані на усунення нерівностей та створення рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу, національності чи інших характеристик. Які опинилась в складних життєвих обставинах;

в) забезпечення стабільності та соціального миру: ефективна система надання соціальних послуг допомагає зменшити соціальну напруженість, конфлікти та нестабільність у суспільстві, створюючи відчуття захищеності та справедливості.

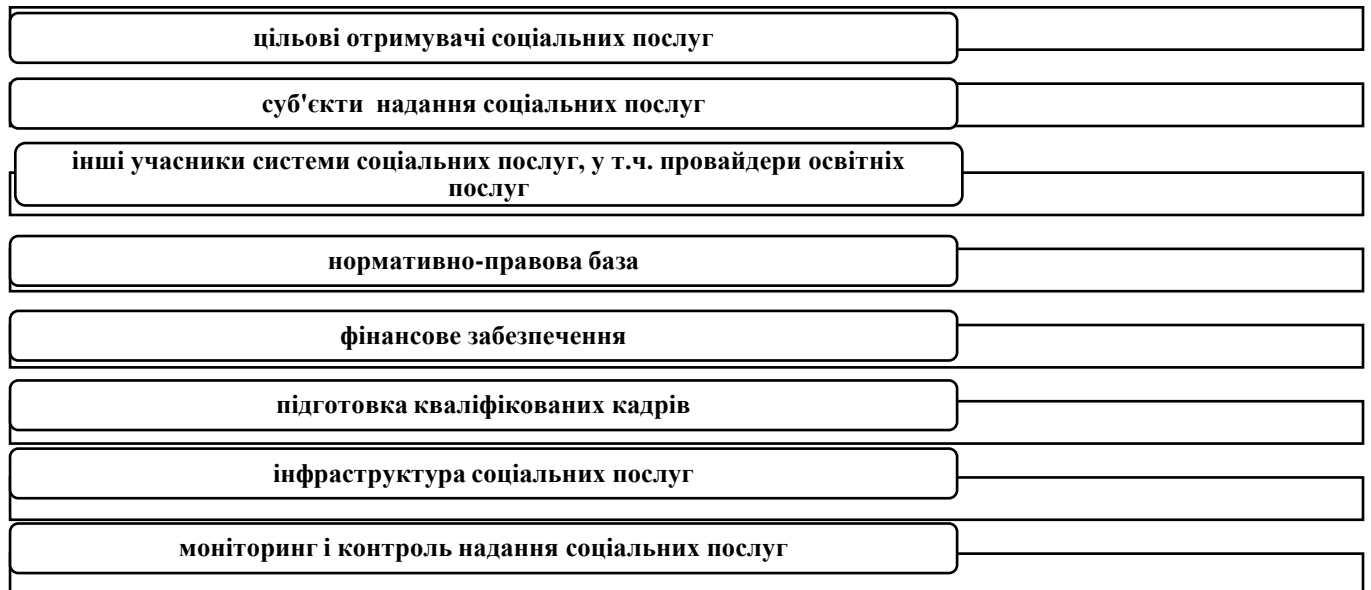

Рис. 1.1. Компоненти системи надання соціальних послуг

Джерело: складено автором

Компоненти системи надання соціальних послуг, які є сукупністю елементів і становлять систему надання соціальних послуг населенню складається. Тож, основні компоненти цієї системи, надано на рис. 1.1.

Соціальні послуги класифікуються за метою, типами, місцем надання та термінами надання послуг. Класифікація соціальних послуг надана в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація соціальних послуг

Ознака класифікації	Вид послуги
Мета послуги	<ul style="list-style-type: none"> – соціальна профілактика (попередження СЖО) – соціальне обслуговування (мінімізація СЖО) – соціальна підтримка (подолання СЖО)
Тип послуги	<ul style="list-style-type: none"> – прості (не передбачають постійної допомоги) – комплексні (залучення різних фахівців) – комплексні спеціалізовані (для певних категорій отримувачів) – допоміжні (натуральна допомога)
Місце надання	<ul style="list-style-type: none"> – за місцем проживання – Стаціонарно, напівстаціонарно – за місцем перебування отримувача – у приміщенні надавача послуг
Термін надання	<ul style="list-style-type: none"> – екстрено – постійно (на протязі понад 1 року) – тимчасово (на протязі до 1 року) – одноразово

Джерело: узагальнено автором.

Більш детальна інформація про класифікацію послуг зафіксовано в Класифікаторі соціальних послуг [14], та є обов'язковою для застосування суб'єктами надання соціальних послуг.

Державне управління відіграє важливу роль у формуванні стратегії та визначенні пріоритетів у сфері соціального захисту, створюючи необхідну правову, фінансову та інституційну основу для реалізації відповідних заходів і програм. Разом із цим, ефективність соціального захисту значною мірою залежить від активної співпраці з іншими учасниками процесу, такими як роботодавці, профспілки, громадські та неурядові організації, а також інститути громадянського суспільства.

Згідно зі ст. 3 Закону України «Про соціальні послуги» [2] надання соціальних послуг базується на низці принципів. Основні принципи надання соціальних послуг, надано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Основні принципи надання соціальних послуг

Принцип	Опис
«Дотримання прав людини, прав дитини та прав осіб з інвалідністю	Рівноправне ставлення до кожної людини, незалежно від статі, національності, віку, стану здоров'я тощо
Гуманізму	Повага до кожного отримувача, послуги надаються з урахуванням моральних і етичних норм
Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	Відсутність дискримінації за статевою ознакою
Поваги до честі та гідності	Поважне ставлення до кожної людини, незалежно від соціального стану, та життєвих обставин
Толерантності	Незалежність від релігійних переконань, традицій, поглядів, повага до національної культури
Законності	Отримання послуг, згідно з чинним законодавством
Соціальної справедливості	Рівномірний розподіл ресурсів для надання послуг без привілеїв і упередження
Доступності та відкритості	Надання інформації про порядок надання послуг та забезпечення легкого доступу
Неупередженості та безпечності	Відсутність суб'єктивного ставлення до отримувача та забезпечення безпечних умов для отримання послуг
Добровільності	Надання послуг без тиску та примуса, за добровільним рішенням отримувача
Індивідуального підходу	Урахування потреб та обставин отримувача та надання послуг адаптованих для конкретної особи
Комплексності	Надання комплексних послуг, що охоплюють фізичні, психологічні, соціальні, освітні та інші потреби людини
Конфіденційності	Гарантування персональних даних отримувачів
Максимальної ефективності та прозорості використання надавачами соціальних послуг бюджетних та інших коштів	Раціональне використання ресурсів та контроль за витратами
Забезпечення високого рівня якості соціальних послуг	Регулярний моніторинг ефективності надання послуг та впровадження стандартів якості наданих послуг»

Джерело: візуалізовано автором на підставі [2]

Такий підхід сприяє забезпеченню цілісного вирішення соціальних проблем, підвищенню доступності й результативності соціального захисту для всіх категорій населення. Значення соціальних послуг в Україні в умовах війни надзвичайно посилилось через зростання кількості постраждалих людей, які її потребують. Маємо зазначити, що держава відіграє ключову роль у забезпеченні

соціального захисту населення. Функції суб'єктів публічного управління у забезпеченні соціального захисту населення, наведено на рис. 1.2.

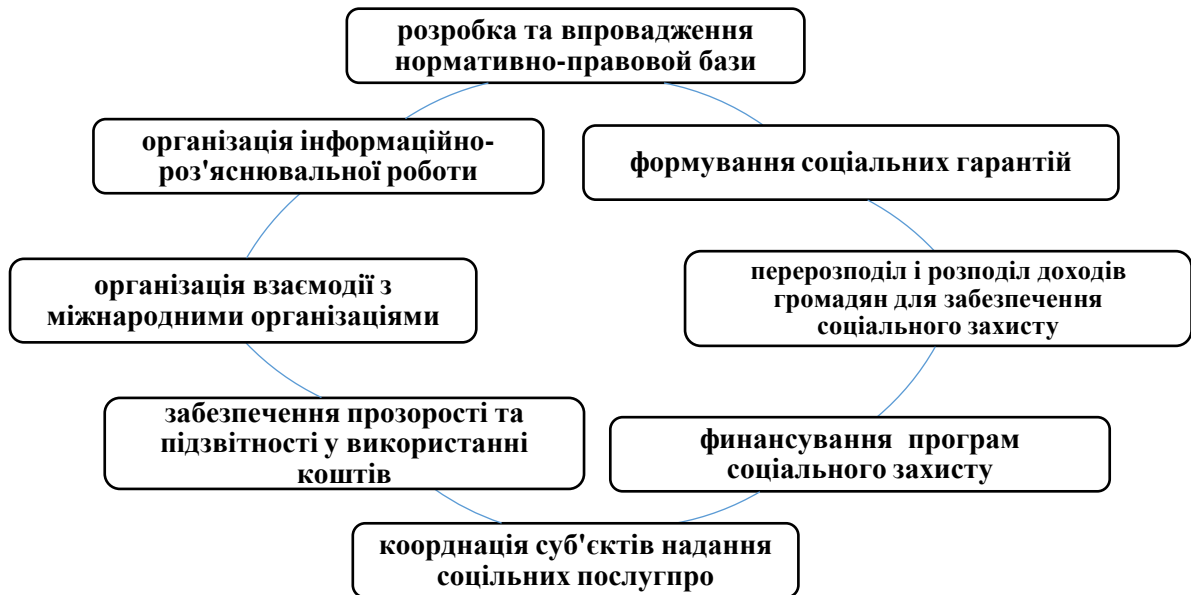

Рис. 1.2. Функції суб'єктів публічного управління у забезпеченні соціального захисту населення

Джерело: складено автором.

Вирішальна роль у сучасному українському суспільстві належить наданню доступним і якісним соціальним послугам громадянам, які опинились у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої підтримки. Соціальні послуги і підтримка не просто підвищують добробут нужденних чи покращують умови життя, вони сприяють поверненню громадян до активного суспільного та економічного життя, це посилює соціальну стабільність в територіальних громадах і в країні в цілому, позитивно впливає на економічний розвиток та сприяє обороноздатності.

1.2. Нормативно - правове регулювання надання соціальних послуг і партнерської взаємодії між органами місцевого самоврядування і громадських організацій

Система надання соціальних послуг до початку повномасштабного вторгнення росії в Україну характеризувалась стандартною і типовою на місцевому рівні. Така ситуація склалася внаслідок реформи децентралізації, яка передбачала делегування значної частини повноважень у соціальній сфері місцевим громадам. Основні завдання та відповідальність за організацію соціальних послуг були покладені на органи місцевого самоврядування.

Основним законом, що гарантує право на соціальний захист є Конституція України. Згідно зі ст. 46 Конституції України, вказано що: «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [1].

Основним законом організаційно-правового регулювання соціальних послуг є Закон України «Про соціальні послуги» [2] від 17.01.2019 № 2671-VIII (далі Закон). Відповідно до статті 2 Закону, надання соціальних послуг спрямоване на запобігання складним життєвим обставинам, їх подолання та зменшення негативних наслідків таких обставин.

Відповідно до пункту 4 частини 5 статті 11 Закону, до повноважень органів місцевого самоврядування належить забезпечення надання базових соціальних послуг.

Згідно зі статтею 13 цього Закону, надавачі соціальних послуг здійснюють свою діяльність відповідно до норм чинного законодавства у сфері соціальних послуг, а також на підставі установчих та інших документів, що визначають перелік послуг і категорії осіб, які їх отримують. Діяльність надавачів також повинна відповідати критеріям, встановленим Кабінетом Міністрів України. Надавачі соціальних послуг можуть належати до державного, комунального або недержавного секторів. В Законі надаються такі поняття, як: базові соціальні

послуги, вразливі групи населення, малозабезпечена особа, надавачі соціальних послуг, об'єднання отримувачів соціальних послуг тощо [2]. Широко перелічені чинники складних життєвих обставин в пункті 15 статті 1 чинного Закону.

З 27 вересня 2024 року Міністерство соціальної політики оголосило можливість подання заяви на соціальні послуги он-лайн на сайті Міністерства соціальної політики в особистому кабінеті. Можливість подання заяви на он-лайн є важливим кроком у напрямку цифровізації соціальних послуг в Україні, що забезпечує зручний доступ громадян до соціальної підтримки без необхідності особистого відвідування установ. Онлайн-платформа дозволяє не лише подавати заяви, а й отримувати актуальну інформацію про доступні соціальні послуги, а також відстежувати статус обробки заяви, що значно спрощує процес для користувачів. Такий крок відповідає сучасним тенденціям інтеграції цифрових технологій у системи державних послуг та є важливою частиною реформи соціальної сфери в Україні.

Із введенням воєнного стану в країні набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях» від 14.04.2022 р. № 2193-IX⁷. Так була внесена низка змін до Закону України «Про соціальні послуги» [6], а саме про:

- особливості порядку організації надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади (або на регіональному рівні) у разі введення надзвичайного стану або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях);
- умови надання статусу малозабезпеченої особи;
- право приймати рішення надавачем соціальних послуг державної/комунальної власності у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні;

Класифікатор соціальних послуг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.06.2020 р. № 429 [14], служить основою для стандартизації та уніфікації надання соціальних послуг в Україні, що забезпечує рівний доступ до соціальних послуг у різних регіонах. Цей документ визначає категорії соціальних послуг, встановлює чіткі вимоги щодо їх надання та регламентує співпрацю органів місцевого самоврядування та соціальних установ для забезпечення ефективної реалізації послуг. Класифікатор також містить дані про відповідальні органи та установи, що надають ці послуги, що дозволяє громадянам швидше отримати необхідну підтримку. Також, в класифікаторі враховано різні категорії осіб, які потребують соціальних послуг, що дає змогу краще налаштувати механізми допомоги відповідно до потреб населення.

Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587 «Про організацію надання соціальних послуг» [10] також встановлює порядок взаємодії органів місцевого самоврядування з іншими установами та організаціями для забезпечення комплексного підходу до надання соціальних послуг, що сприяє координації зусиль на місцевому рівні. Документ регулює питання щодо надання допомоги особам, які потребують підтримки, зокрема, визначає категорії громадян, які мають право на отримання соціальних послуг, та встановлює порядок їх надання відповідно до конкретних потреб. Постанова також передбачає обов'язкове дотримання принципів доступності та якості послуг, що надаються громадянам, забезпечуючи таким чином рівний доступ до соціальних послуг для всіх категорій населення. Порядок організації надання соціальних послуг також визначає роль соціальних працівників у виявленні осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, та передбачає належні механізми для надання необхідної допомоги таким особам, включаючи профілактичні заходи. Окрім того, Постанова встановлює критерії для визначення ефективності надання соціальних послуг та визначає вимоги до звітності і моніторингу за їх виконанням на місцевому рівні.

Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [7] також визначає механізм надання допомоги на основі комплексного підходу, з урахуванням соціальних, економічних та демографічних факторів, що сприяє підвищенню рівня життя родин з дітьми, особливо тих, що перебувають у складних життєвих обставинах. В рамках цього закону держава визначає конкретні критерії для призначення допомоги, що дає змогу надавати соціальну підтримку тим сім'ям, які найбільше потребують допомоги, враховуючи різні обставини, що можуть впливати на рівень їхнього доходу. Допомога сім'ям з дітьми є одним із важливих елементів соціальної політики держави, спрямованої на підтримку інституту сім'ї, забезпечення соціальної справедливості та зменшення рівня бідності серед родин з дітьми. Закон також передбачає порядок моніторингу та оцінки ефективності надання такої допомоги, що дозволяє коригувати механізми соціальної підтримки залежно від змін у соціально-економічних умовах. Врахування таких аспектів, як вік дітей, доходи сім'ї та кількість членів сім'ї, дозволяє забезпечити більш точковий підхід до надання допомоги, сприяючи зменшенню нерівності та покращенню матеріального становища родин, що мають дітей.

Згідно ст.21 Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI [4], громадські організації мають право укладати угоди з органами місцевого самоврядування для подальшої реалізації проєктів або програм для вирішення суспільно важливих питань на місцевому рівні та сприяння розвитку громади.

Згідно з статтею 3, Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 № 5073-VI [5] суб'єктами благодійної діяльності можуть виступати юридичні особи, фізичні особи, а також територіальні громади, що дозволяє органам місцевого самоврядування бути повноцінними учасниками благодійних проєктів. Це створює основу для залучення органів місцевого самоврядування до кооперації з громадськими організаціями, благодійними фондами для реалізації соціальних проєктів на місцевому рівні.

Згідно з статтею 4, Закону «Про благодійну діяльність та благодійні організації» одним із напрямків роботи є соціальний захист, надання соціальних послуг та підтримка вразливих категорій населення.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР створює нормативну основу для партнерства між органами місцевого самоврядування та недержавним сектором. [3]. В пункту 22 статті 26 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що місцеві ради мають право на: «затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування» [3].

Впровадження інтегрованої системи соціального захисту у територіальних громадах визначено у «Методичних рекомендаціях щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту» (наказ Міністерства соціальної політики України від 25.02.2019 р. № 282) [15]. Так громадам рекомендовано створити центри надання соціальних послуг для різних груп осіб / сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, або запровадити посаду надавача соціальних послуг для таких груп населення, залучая громадські організації, приватний сектор. Зокрема, територіальним громадам також рекомендовано створення центрів раннього втручання, центрів психосоціальної підтримки, реабілітаційних центрів, центри паліативної допомоги тощо. У разі відсутності кваліфікованих працівників у наданні спеціалізованих послуг, громадам рекомендовано залучать фахівців із недержавного сектора.

В Україні вже майже чотири роки функціонує Національна соціальна сервісна служба, яка реалізує державну політику в сфері соціального захисту. Основні завдання цієї служби включають:

- надання соціальних послуг і проведення соціальної роботи;
- підтримка сімей та забезпечення соціального захисту осіб, що не мають постійного місця проживання;

–захист прав ветеранів війни та осіб, до яких застосовується Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [9];

–моніторинг виплат щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, включаючи оплату житлово-комунальних послуг;

–координація та методичний супровід місцевих органів влади з питань соціального захисту внутрішньо переміщених дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Служба забезпечує дотримання законодавства при встановленні опіки, піклування, усиновлення та інших форм влаштування дітей, а також підтримує внутрішньо переміщені сім'ї з дітьми, прийомні сім'ї, патронатних вихователів і дитячі будинки сімейного типу.

У рамках євроінтеграції Україні необхідно адаптувати національне законодавство до європейських стандартів у сфері соціальних послуг, що передбачено такими нормативно-правовими актами, як Закон України «Про соціальні послуги» та Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю». Однією з ключових задач є забезпечення рівних прав та можливостей для осіб з інвалідністю, що відповідає вимогам Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Також важливим є розширення підтримки найбільш вразливих груп населення, зокрема малозабезпечених сімей, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та інших соціально незахищених категорій, як це передбачено в Законі України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [7] та інших соціальних актах. Крім того, надання більшої автономії місцевим органам влади у сфері соціального захисту, що визначено Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», дозволяє ефективніше реагувати на потреби громади, сприяючи розвитку інклюзивних та доступних соціальних послуг, що відповідають європейським стандартам і практикам.

Важливим аспектом є відповідність Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [8] положенням Стамбульської конвенції, яку

Україна підписала у 2011 році та ратифікувала у 2020 році. Стамбульська конвенція є першою міжнародною угодою, яка створює юридично обов'язкові стандарти щодо запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству. Вона зобов'язує держави-підписанти вживати комплексних заходів для боротьби з домашнім насильством, включаючи профілактику, захист жертв, покарання агресорів та інтеграцію політики щодо насильства в усі сфери державної діяльності.

Закріплені в Стамбульській конвенції принципи рівності та права жертв на захист і підтримку стали основою для багатьох положень українського законодавства, зокрема в Законі «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [8]. Зокрема, документ зобов'язує створювати національні механізми для координації між правоохоронними органами, судовою системою, соціальними службами та медичними установами, що надають допомогу постраждалим особам, що відповідає вимогам Стамбульської конвенції щодо міжвідомчої співпраці.

Завдяки ратифікації цієї конвенції Україна зобов'язалась не лише зміцнювати правові механізми боротьби з домашнім насильством, а й забезпечити ефективну підтримку жертв, зокрема через надання соціальних послуг, що є одним із основних положень українського законодавства.

І. Савельчук в роботі «Методологічні орієнтири сучасної соціальної роботи» [44] визначив, що в умовах постійних змін в українському суспільстві, впровадження сучасних управлінських механізмів є закономірно та спрямовано на підвищення ефективності соціальної роботи, покращення якості надання соціальних послуг та інтеграцію міжнародних соціальних стандартів.

Загалом, законодавство та нормативно-правова база щодо соціальних послуг в Україні має значний потенціал для розвитку та вдосконалення. Незважаючи на деякі досягнення, є необхідність в подальшому реформуванні цієї сфери для забезпечення ефективного, доступного і якісного надання соціальних послуг.

1.3. Партнерство як інструмент підвищення якості надання соціальних послуг

Партнерство є потужним інструментом для покращення надання соціальних послуг, оскільки воно дозволяє об'єднати ресурси, досвід та можливості органів місцевого самоврядування, громадських організацій, підприємств та інших зацікавлених сторін. У контексті соціальних послуг партнерство допомагає не тільки забезпечити доступність і різноманітність послуг, але й значно підвищити їхню якість. У цьому випадку важливою є взаємодія між державою та громадським сектором, що дозволяє більш ефективно реалізувати соціальні ініціативи, орієнтуючись на потреби громадян.

Партнерство між державним і недержавним сектором широко розповсюджено у Європі і співпраця направлена на конкретні проблеми людей. На прикладі німецьких громадських фондів (Ініціатива "Bürgerstiftungen") [62], розглянемо основні напрямки роботи. По – перше, фонд створений місцевими жителями, по-друге, основна діяльність направлена на соціальну, культурну та освітню сферу, по-третє, фонд активно залучає мешканців до обговорення залучення фінансування та виконання проєктів, вчетверте, громадські фонди прагнуть виконувати проєкти на постійній основі, тому співпраця з місцевими органами влади носить стратегічний і довгостроковий характер. Приклади успішної співпраці ОМС і громадських фондів у Німеччині:

– «Громадський фонд Штутгарта» - фінансування програм з охорони здоров'я для малозабезпечених сімей, реалізація проєктів для дітей, в тому числі літні табори для підлітків;

– «Громадський фонд Берлін» - тісна співпраця з ОМС для підтримки та надання допомоги біженцям;

– «Громадський фонд Гамбург» - надання соціальної допомоги дітям із неповної сім'ї, або які, позбавленні піклування батьків.

Результати роботи Громадських фондів Німеччини – залучення широкого кола громадськості до реалізації проєктів, прозорість в фінансуванні та звітуванні, залучення кращих фахівців, розробка довгострокових стратегічних рішень в партнерстві з ОМС, активне вирішення місцевих проблем, діяльність проводиться у кожному регіоні країни, соціальна згуртованість та довіра громадян до влади.

У Франції реалізуються проєкти громадських організацій у партнерстві з місцевою владою, один із прикладів: «Католицька допомога» (Secours Catholique), метою якої є надання соціальних послуг малозабезпеченим сім'ям та особам у складних життєвих ситуаціях, допомога безпритульним. Результатом діяльності – створено понад 70 центрів по всій Франції, станом на кінець 2022 року було надано допомогу 1.5млн особам, забезпечуються навчанням та консультаціями більш ніж 30 000 особам кожен рік, у співпраці з місцевими органами влади надається допомога 50 000 особам з юридичних питань та різні види соціальної допомоги біженцям і мігрантам [66].

Ще один приклад во Франції: Програма «Дім для кожного» (Un Toit Pour Tous), мета цієї програми забезпечення доступним житлом малозабезпечені сім'ї та одиноких людей. Окрім будівництва житла, організація надає соціальну та психологічну підтримку бенефіціарам. Основними досягненнями програми є: понад 10000 осіб забезпечено житлом на території Франції, «побудовано 1500 одиниць квартир, 2000 осіб отримали інформаційну підтримку в пошуку житла, більш ніж 5000 осіб отримали консультації з фінансової грамотності, юридичну допомогу, психосоціальну підтримку» [61]. Створені центри для безпритульних, для одиноких батьків та молоді організовані навчальні курси та курси підвищення кваліфікації. Окрім цього, програма займається реконструкцією старих будинків, станом на 2023 рік відремонтовано понад 300 будинків по сучасним технологіям.

На території Дніпропетровської області не мало успішних проєктів реалізовано також. Одним із прикладів є: партнерство ГО «Дніпровський центр соціальних досліджень» (ДЦСД) і місцевої влади, проєкти націлені на

покращення комунікації між владою і громадянами, та сприяє ефективності місцевого самоврядування.

З приведених прикладів, ми бачимо, що партнерство між місцевими органами влади та громадськими організаціями є взаємовигідним, та відіграє велику роль у соціальному розвитку держави.

Фінансування соціальних послуг за залишковим принципом забезпечує лише базове функціонування системи, але не сприяє її розвитку та вдосконаленню. Для зміни цієї ситуації необхідно звернутися до світового досвіду, де широко практикується залучення позабюджетних ресурсів для забезпечення сталого розвитку та модернізації сфери соціальних послуг.

Грантове фінансування один із видів залучення зовнішніх ресурсів, значно полегшує навантаження на місцевий бюджет, та сприяє більш швидкісній реалізації проєктів. Гранти - це потужний фінансовий інструмент в публічному управлінні, в контексті партнерства в соціальній сфері, роль грантів полягає:

1. Гранти дозволяють органам влади залучати громадські організації, наукові установи, освітні заклади та бізнес для вирішення соціальних проблем та стимулюють для подальшого сумісного партнерства;

2. Гранти сприяють економічному розвитку місцевих громад, освітніх і культурних ініціатив тощо;

3. Гранти сприяють підвищенню спроможності місцевих громад для самостійного розв'язання локальних проблем, в тому числі соціальних;

4. Грантові програми від міжнародних організацій (наприклад, ЄС, USAID, UNDP) дозволяють країні отримувати додаткові ресурси для реалізації реформ, гуманітарних програм та інфраструктурних проєктів, використовуючи світовий досвід та стандарти;

5. Гранти часто використовуються впровадження нових технологій і рішень, на які не заплановано коштів з державного або місцевого бюджету.

Міжнародні організації, такі як ООН, Європейський Союз, Фемілі Хелс Інтернешнл (FHI360), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA/ЮНФПА), Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ) GmbH, Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Міжнародна організація з міграції (МОМ/ІОМ), Дитячий фонд ЮНІСЕФ та інші надають гранти для підтримки соціальних ініціатив, охорони здоров'я, зміцнення громадської безпеки та соціальної згуртованості. Громадські організації України, отримуючи гранти від міжнародних донорів реалізують проекти для допомоги внутрішньо переміщеним особам, забезпечуючи їх засобами для реабілітації, ліками, тимчасовим житлом, реалізують проекти щодо осіб у складних життєвих обставинах, забезпечуючи тисячі родин необхідними продуктами та товарами першої необхідності, надаючи базові соціальні послуги, а також психологічну підтримку та соціальний супровід, що сприяє більш скорішому отриманню необхідних послуг.

Міжнародні гранти сприяють підвищенню видимості та популярності проекту чи організації, завдяки їх представленню на міжнародних платформах і співпраці з медіа. Вони залучають увагу та забезпечують підтримку різних глобальних аудиторій. Також міжнародні гранти часто надають не тільки фінансову, а ще й експертну підтримку, бо передбачають професійні консультації з боку висококваліфікованих фахівців та консультантів.

За перші два місяці 2024 року до України надійшло близько 1,2 млрд доларів США зовнішнього фінансування. Грантові кошти, які надаються на безповоротних умовах, склали майже 75% із загального обсягу фінансової допомоги

Серед донорів також: «Японія – 901 млн доларів США (пільгове фінансування та гранти); Норвегія – 295 млн доларів США (грант); Іспанія – 3 млн доларів США (пільгове фінансування)» [64].

Отже, гранти є потужним інструментом для залучення зовнішніх фінансових ресурсів, підтримці суспільно важливих проектів, сприяють партнерству між

органами влади і недержавним сектором та сприяють розвитку територіальних громад.

Формами співпраці між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями можуть бути: підписання меморандумів про співпрацю, спільні проєкти, соціальне замовлення, аутсорсинг соціальних послуг. Кожна форма має свої переваги, наприклад, аутсорсинг соціальних послуг знижує адміністративне навантаження на ОМС, швидко реагує на потреби населення, особливо в кризових ситуаціях, для виконання проєктів ГО залучають кошти міжнародних організацій, тобто знижують навантаження на місцевий бюджет, постійно проводять моніторинг і оцінку якості наданих послуг, своєчасно виявляють потреби населення в громаді. Недоліками аутсорсингу можуть бути: низький рівень інформованості населення у переліку послуг, які надають ГО, тривалі процедури укладання договорів для початку співпраці в громаді, відсутність приміщення для надання послуг.

Таким чином, переваги партнерства полягають в підвищенні якості надання соціальних послуг, та слугують невід'ємним інструментом в удосконаленні системи надання соціальних послуг. Завдяки партнерству вдається створити більш гнучку та ефективну систему, що відповідає потребам конкретних груп населення. Це дозволяє забезпечити високий рівень доступності та якості послуг для всіх громадян. Спільне розроблення стандартів якості послуг, моніторинг їхнього виконання та адаптація у відповідь на змінювані обставини є важливими аспектами покращення якості соціальних послуг. Окрім того, партнерство дозволяє обмінюватися досвідом та знаннями, що веде до розвитку кращих практик і підвищення професійного рівня працівників соціальної сфери.

Спільний контроль за якістю надання соціальних послуг шляхом створення інститутів незалежної оцінки сприяє забезпеченню належного рівня цих послуг для всіх громадян. Проте партнерство в цій сфері стикається з низкою викликів, зокрема низьким рівнем координації між учасниками процесу, бюрократичними

перешкодами та фінансовою нестабільністю. Недостатня узгодженість дій між державними органами, громадськими організаціями та бізнесом часто призводить до дублювання зусиль або неефективного використання ресурсів, що негативно позначається на якості та доступності соціальних послуг.

Висновки до розділу 1

1. У першому розділі розглянуто теоретичні та нормативно-правовим засади надання соціальних послуг і партнерської взаємодії. Визначено поняття «соціальні послуги», важливість соціальних послуг для суспільства, їх класифікація та роль у системі соціального захисту, а також регулювання цього процесу через законодавчі механізми і партнерську взаємодію, є основою для подальшого вдосконалення надання соціальних послуг та розвитку громад. Також треба відзначити важливість партнерства між органами місцевого самоврядування з громадськими організаціями, як ефективного інструменту для покращення якості, доступності та індивідуального підходу до надання соціальних послуг.

Також визначено, що соціальні послуги виступають складовою соціального захисту населення, та забезпечують соціальну підтримку вразливих категорій громадян. Надання базових соціальних послуг, тобто забезпечення населення умовами для покращення рівня життя, які опинились у складних життєвих обставинах головна мета системи соціальних послуг. Визначено класифікацію соціальних послуг за типами, місцю надання, терміновістю. Розглянуті складові компоненти системи соціальних послуг, а дає розуміння, що послуги надаються не тільки державними та комунальними установами, в також і недержавним сектором.. Сприяючи інтеграції людей з різними соціальними потребами в активне суспільне життя, соціальні послуги мають велике значення для забезпечення соціальної стабільності в суспільстві та розвитку соціального капіталу

2. У другому підрозділі розглянуті основні нормативно-правові засади. Для організації та розвитку, удосконалення правова база є основою для надання соціальних послуг. Система нормативно-правових актів, зокрема Конституція України, Закони України «Про соціальні послуги», «Про місцеве самоврядування», «Про громадські об'єднання» та інші, створюють необхідні умови для правомірної діяльності в цій сфері. Вони визначають не тільки організаційні засади надання послуг, а й механізми взаємодії між органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськими організаціями. Завдяки цьому забезпечується більш ефективно надання послуг, узгодженість дій між різними рівнями управління і підтримка вразливих верств населення через доступ до соціальних послуг.

3. У третьому підрозділі розглянуто питання партнерства, як інструменту якості надання соціальних послуг. Приведені приклади партнерських проєктів не тільки європейських країн, також і українських. Успішні результати партнерських проєктів дають змогу зробити висновки об ефективності партнерства, як інструмента для покращення якості послуг, доступності, адресності та застосування нових підходів до співпраці. Визначено, що гранти слугують дієвим механізмом залучення зовнішніх коштів для використання в спільних проєктах. Крім того, партнерство дозволяє ОМС і ГО оптимізувати фінансування соціальних послуг і скоротити адміністративні витрати, що значно підвищує стійкість і довготривалу ефективність соціальних програм.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ТА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Аналіз діяльності органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту в громадах Дніпропетровської області

Кращому розумінню діяльності системи надання соціальних послуг та проблем у сфері надання соціальних послуг сприяли роботи таких дослідників, як Я. Белєвцова, О. Бухтіяров, С. Дидик, М. Кравченко, У. Моторнюк, В. Сиченко та ін. Так Я. Белєвцова у своєму дисертаційному дослідженні аналізує сучасний стан надання соціальних послуг, наголошуючи на важливості постійної взаємодії з отримувачами соціальних послуг, організації співпраці з постачальниками соціальних послуг, а також на безперервному вдосконаленні функціонування відповідних суб'єктів.

У своїх дослідженнях сучасного стану соціальних послуг в Україні У. Моторнюк акцентує увагу на законодавчих змінах, покращенні статистичних показників діяльності надавачів соціальних послуг та джерелах їх фінансування. Її наукові роботи сприяють кращому розумінню механізмів підтримки й розвитку соціальних послуг в умовах сьогодення. М. Кравченко у своїй монографії «Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні» [42] визначає, що: «існують недоліки функціонування системи надання соціальних послуг, зокрема, монополізація державою надання таких послуг, недофінансування системи, недостатнє врегулювання нормативно-правової бази, нівелювання залученням громадських, благодійних і релігійних організацій, а також суб'єктів підприємництва до надання таких послуг, відсутність механізмів інформування населення про такі послуги, ліцензування та моніторингу якості їх надання» [42].

Аналіз стану надання соціальних послуг у Дніпропетровській області свідчить про наявність розгалуженої мережі надавачів послуг різних форм власності. Станом на початок 2024 року в області функціонує 156 установ та закладів комунальної форми власності, які надають соціальні послуги. Серед них: 35 територіальних центрів соціального обслуговування, 28 центрів соціальних служб, 15 реабілітаційних установ для осіб з інвалідністю, 12 центрів соціально-психологічної допомоги. Значна частка охоплених соціальними послугами припадає на осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, ВПО, однак, не зважаючи на актуальність проблеми незначний відсоток - на учасників бойових дій, для сучасних реалій кількість соціальних послуг наданих учасникам бойових дій дуже незначна. Кількість категорій вразливих груп у 10 громадах Дніпропетровської області, станом на грудень 2023 р. наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Кількість категорій вразливих груп у 10 громадах Дніпропетровської області, станом на грудень 2023 р.

Назва ТГ	Кількість категорій вразливих груп населення, за якими		
	зібрані дані у ТГ	відсутня інформація	дані дорівнюють «0»
Криворізький район Апостолівська міська	18	16	8
Самарівський район Губинська селищна	15	12	15
Кам'янський район Кам'янська міська	25	8	9
Самарівський район Магдалинівська селищна	23	3	16
Нікопольський район Мирівська сільська	14	15	13
Самарівський район Самарівська міська	20	15	7
Павлоградський район Павлоградська міська	27	10	5
Синельниківський район Петропавлівська селищна	23	2	17
Кам'янський район П'ятихатська міська	18	14	10
Дніпровський район Царичанська	16	11	15

Джерело: узагальнено автором на підставі [57].

Згідно з наказом Міністерства соціальної політики України від 19.04.2023 № 130-Н «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах» [11] органи місцевого самоврядування повинні проводити оцінку потреб населення у соціальних послугах раз на 3 роки, для організації, планування та фінансування таких послуг. Але насправді, оцінка потреб часто проводиться формально, іноді застосовується інформація за попередні роки. При проведенні дослідження, ми виявили, що практично всі обрані громади недостатньо проводять діяльність щодо виявлення вразливих категорій населення громади, із 42 категорій вразливості, не мають даних 10 громад.

Забезпечення базовими та спеціальними послугами вразливих верств населення у громадах Дніпропетровської області наведено у таблиці 2. 2.

Таблиця 2. 2

Забезпечення базовими та спеціалізованими соціальними послугами вразливих груп населення у 10 обраних громадах Дніпропетровської області

Назва ТГ	Кількість базових соціальних послуг, які надаються	Кількість інших соціальних послуг, які надаються	Загальна кількість соціальних послуг які надаються
Криворізький район Апостолівська міська	6	2	8
Самарівський район Губиниська селищна	9	1	10
Кам'янський район Кам'янська міська	12	4	16
Самарівський район Магдалинівська селищна	5	2	7
Нікопольський район Мирівська сільська	11	1	2
Самарівський район Самарівська міська	11	1	12
Павлоградський район Павлоградська міська	17	2	19
Синельниківський район Петропавлівська селищна	9	-	9
Кам'янський район П'ятихатська міська	7	-	7
Дніпровський район Царичанська селищна	13	5	18

Джерело: узагальнено автором на підставі [57]

Підсумовуючи показники, ми можемо зробити висновки, що базові послуги надаються в кількості від 5 до 17, в середньому 11 послуг.

Таблиця 2.3

Загальна кількість територіальних громад за категоріями вразливих категорій населення в Дніпропетровській області
(по 20 категоріям вразливості)

Категорія вразливості	Загальна кількість громад, у яких ці категорії отримують соціальні послуги
Безробітні (zareєстровані в центрі зайнятості особи)	33
Внутрішньо переміщені особи	57
Малозабезпечені сім'ї	48
Сім'ї, члени яких мають інвалідність	53
Неповнолітні одинокі матері (батьки)	35
Біженці, особи, які потребують додаткового або тимчасового захисту	17
Жінки, які виявили намір відмовитися від новонародженої дитини	25
ВІЛ-інфіковані особи	24
Особи з порушеннями психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин	18
Особи, які постраждали від торгівлі людьми	19
Бездомні особи	22
Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування	52
Діти з інвалідністю	43
Діти з особливими освітніми потребами	33
Повнолітні особи з інвалідністю	37
Одинокі особи, які потребують стороннього догляду	51
Діти, батьки яких (особи, які їх замінюють) ухиляються від виконання своїх обов'язків	41
Особи, які перебувають на обліку органу пробації	38
Бездомні особи	22
Діти, які потребують паліативної допомоги	2

Джерело: узагальнено автором на підставі [57].

Базові послуги, які надаються у всіх досліджених громадах це: консультування, соціальний супровід сімей у складних життєвих обставинах та в яких виховуються діти-сироти, або сімей в яких виховуються діти, які позбавлені батьківського піклування, догляд вдома, в деяких громадах інші соціальні послуги не надаються взагалі, або за малою кількістю.

Загальна кількість територіальних громад за категоріями вразливих категорій населення в Дніпропетровській області (по 20 категоріям вразливості) надана в таблиці 2.3.

Це приводить до того, що органи влади не володіють сучасною інформацією, щодо кількості осіб, які потребують підтримки, видів соціальних послуг тощо. Така ситуація спричинена низкою проблем, а саме: недостатнє фінансування для надання соціальних послуг, нестача кваліфікованих кадрів для оцінки потреб у соціальних послугах, брак працівників соціального захисту, внутрішнє переміщення працівників до інших країн, об'єм навантаження на працівників соціального захисту збільшилась через кількості вразливих верств населення, спричиненою війною. Отримавши результати, можемо зробити висновки, що значна частка допомоги припадає на категорії вразливості: внутрішньо переміщені, самотні особи, які потребують стороннього догляду, та сім'ї, члени яких мають інвалідність. За результатами досліджень у багатьох громадах виявлення потреб населення не проводиться зовсім або ж здійснюється формально.

Таким чином ОМС не можуть повноцінно делегувати надання соціальних послуг громадським організаціям, тому що не володіють дійсною інформацією про потреби мешканців громади. За результатами досліджень, представники ОМС також відмічають, що не забезпечують мешканців усіма базовими соціальними послугами.

Серед базових послуг, які не вдається забезпечити повною мірою є: фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, порушення зору; переклад жестовою мовою; денний догляд або денне перебування; супровід під час інклюзивного навчання.

Аналіз якості надання соціальних послуг показав, що існують суттєві відмінності між послугами, які надаються комунальними установами та

громадськими організаціями. Комунальні установи забезпечують більш стабільне та системне надання базових соціальних послуг, але часто демонструють недостатню гнучкість та індивідуальний підхід. Водночас моніторинг та оцінки якості надання соціальних послуг в Дніпропетровській області проводять лише 34 громади із 86. А узагальнюючі данні використовують за попередні періоди.

В оцінки якості та моніторингу громадські організації відіграють важливу роль. Громадські організації здатні швидше реагувати на нові соціальні виклики, застосовують інноваційні методи роботи, та мають фінансову підтримку від міжнародних партнерів, виконуючи вимоги проєктів щодо моніторингу та оцінки якості надання послуг.

Важливим аспектом є також фінансування системи соціальних послуг. У 2023 році з обласного бюджету на фінансування соціальних послуг було виділено 980 млн грн, що на 12% більше порівняно з попереднім роком. При цьому на підтримку проєкт громадських організацій було спрямовано лише 45 млн грн, що становить 4,6% від загального обсягу фінансування [54,55,56].

Аналіз стану інформування населення щодо надання соціальних послуг в громадах показав, що тільки 33 громади із 86 розміщують перелік соціальних послуг на сайтах громад, 41 громада не розміщує інформації, 12 громад не надали інформації. Лише 20 громад оприлюднюють звіти про визначення потреб населення, 54 громади – ні [57]. Основна більшість громад, яка інформує населення про соціальні послуги, надає назви установ, адреси, телефони, графік прийому та умови надання послуг, перелік соціальних послуг для дітей з інвалідністю, бездомних осіб, людей з інвалідністю, осіб похилого віку. Водночас інформація доступних послуг для людей, які опинились у складних життєвих обставинах, дітей – сиріт, для внутрішньо переміщених осіб, та для інших вразливих категорій відсутня.

2.2. Стан системи надання соціальних послуг у контексті взаємодії її елементів

Сучасний етап розвитку системи соціальних послуг в Україні характеризується суттєвими трансформаціями, пов'язаними з децентралізацією влади, реформуванням соціальної сфери та війною. Важливим аспектом цих змін є формування нових механізмів взаємодії між органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та іншими установами у процесі надання соціальних послуг населенню. Така взаємодія має бути структурованою у мережу співпраці провайдерів сфері соціальних послуг, яка включатиме ОМС, ГО, освітні заклади і всіх інших стейкхолдерів і бенефіціарів соціальних послуг.

Важливу роль у системі надання соціальних послуг відіграють громадські організації. Основними напрямками їх діяльності є: надання соціальних послуг вразливим категоріям населення, реабілітація осіб з інвалідністю, допомога сім'ям у складних життєвих обставинах, соціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб.

Розвиток взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями значно зросла з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну, це зумовлено з великим навантаженням та викликами, з якими зіткнулися громади. Благодійні фонди, міжнародні гуманітарні організації та національні громадські організації стали основними помічниками громадам в подоланні труднощів. В області зареєстровано понад 10000 громадських організацій, діяльність понад 200 громадських організацій спрямована на всебічну соціальну допомогу.

За результатами досліджень, інформаційна допомога від вітчизняних громадських організацій мають показники вище ніж міжнародні організації, але велика частка матеріальної допомоги належить саме міжнародним гуманітарним організаціям. За 2022-2023 роки вагомий внесок допомоги зробили Міжнародні та

Українські гуманітарні організації матеріального характеру: генератори, опалюванні пристрої, мобільні котельні, обладнання для лікарень, ліки та технічні засоби реабілітації, соняшні панелі, будівельні матеріали, комп'ютерна та комунальна техніка та інше, були надані громадам для закриття потреб внутрішньо переміщених осіб.

Міжнародні організації в партнерстві з українськими організаціями долучались до відновлення та реконструкції закладів освіти, закладів охорони здоров'я, облаштування прихистків, бомбосховищ у навчальних закладах та ремонтом житла постраждалого населення.

За результатами авторського опитування ОМС щодо взаємодії з громадськими організаціями, можна відзначити, що співпраця вийшла на новий рівень і зросла довіра до громадських організацій щодо надання соціальних послуг у громадах. Респонденти відмічають, що покращилось порозуміння з вразливими групами населення, поширився спектр послуг, інформування щодо доступу послуг оперативне та зі застосуванням сучасних технологій (вайбер, телеграм, фейсбук).

Станом на початок 2024 року в області реалізується 28 партнерських проєктів між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями. Наприклад, Програма розвитку ООН (ПРООН) сумісно з органами влади м.Павлоград реалізують проєкт «Реконструкція гуртожитку під житловий будинок», а Данська рада у справах біженців (DRC) та БФ «Корабель Допомоги» реалізують проєкт у м.Синельникове по забезпеченню вразливих категорій населення допоміжними засобами реабілітації.

Важливим механізмом розвитку партнерства є соціальне замовлення. У 2023 році в області було реалізовано 15 проєкт соціального замовлення на загальну суму 25 млн грн. Це дозволило залучити додаткові ресурси громадських організацій та забезпечити надання інноваційних соціальних послуг.

Ефективність партнерства значною мірою залежить від якості координації та комунікації між партнерами. В області створено Координаційну раду з питань

внутрішньо переміщених осіб. Одним із завдань Координаційної ради є налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, установами, організаціями незалежно від форми власності, представниками громадських об'єднань, міжнародних і наукових організацій, засобів масової інформації, інших інститутів громадянського суспільства, з питань захисту прав та інтересів ВПО.

Важливим напрямом є розвиток інноваційних соціальних послуг. Громадські організації виступають ініціаторами впровадження нових форм роботи, зокрема: мобільні соціальні служби, «гарячі лінії», телефонне консультування, онлайн-послуги, групи взаємодопомоги.

Дослідження виявило позитивний досвід створення інтегрованих соціальних служб, які об'єднують ресурси комунальних установ та громадських організацій. В області функціонує 5 таких служб, які забезпечують комплексний підхід до вирішення проблем вразливих категорій населення. Водночас міжнародні гуманітарні організації в співпраці з українськими громадськими організаціями надають комплексні послуги в мобільних бригадах, охоплюючи більш віддалені селища. Основними спеціалістами мобільної бригади є: лікарі, психологи, фахівці соціальної роботи, юристи, реабілітологи, гінекологи та інші. Також функціонують бригади швидкого реагування на кризові випадки. Провідними надавачами цих послуг є: ГО «Проліска», БФ «Право на захист», МБФ «Каритас Україна» та міжнародні організації МГО «Лікарі світу», МГО «Лікарі без кордонів» та багато інших.

Для побудови мережі взаємодії важливим аспектом стало залучення волонтерів до надання соціальних послуг. У 2023 році громадські організації залучили понад 2000 волонтерів, які надавали допомогу різним категоріям населення. Це дозволило розширити спектр послуг та зменшити навантаження на професійних працівників.

Аналіз міжнародного співробітництва показав активну участь громадських організацій у міжнародних проєктах соціального спрямування. З початку

повномасштабного вторгнення росії в Україну, значно збільшилась доля грантового фінансування. Основними міжнародними партнерами органів місцевого самоврядування стали Міжнародна організація з міграції (МОМ/ІОМ), Дитячий фонд ООН, (ЮНІСЕФ/UNICEF), Німеччина (Німецький державний банк розвитку KfW), «Кусаноне» (Посольство Японії в Україні), Норвежська рада у справах біженців (NRC) та багато інших. Створюючи мережу серед українських громадських організацій, органів місцевого самоврядування, діяльність проєктів таким чином поширюється на більш віддалені села, та має на меті охопити більшу кількість вразливих категорій населення та своєчасно проводити оцінку потреб, моніторингу, та оцінку якості надання послуг.

Основні результати співпраці ОМС і ГО у 2023 році, це збільшення доступу до соціальних послуг, адресність, розширення переліку послуг. Завдяки активній співпраці між ОМС і ГО, значно покращено доступ до соціальних послуг для вразливих груп населення. У 2023 році понад 100 000 осіб в Дніпропетровській області отримали соціальну допомогу в різних формах (гуманітарна допомога, медичні послуги, психосоціальна підтримка, юридична допомога). Таким чином, проведений аналіз свідчить про поступовий розвиток системи соціальних послуг та партнерських відносин між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями. Водночас існує потреба у вдосконаленні механізмів взаємодії, розширенні фінансування соціальних проєктів, підвищенні якості послуг та забезпеченні їх доступності для всіх категорій населення.

З урахуванням вищенаведеного зазначимо, що процес надання соціальних послуг за розвитку партнерських відносин між ОМС і ГО може бути суттєво зміцненою шляхом залучення закладів вищої освіти (далі - ЗВО), це стане ефективним механізмом для підвищення якості послуг, посилення соціальної відповідальності та сприяння розвитку громад.

Розглянемо процес формування співпраці ОМС ГО і ЗВО щодо надання соціальних послуг на прикладі долучення до надання системи соціальних послуг

таких ключових провайдерів освітніх послуг як Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради (далі – Академія) є закладом вищої освіти комунальної форми власності, що підпорядковується Дніпропетровській обласній раді [65]. Академія забезпечує комплексну систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та управлінських кадрів, здійснює навчання фахових молодших бакалаврів, бакалаврів, магістрів та аспірантів

Історія становлення Академії набула кілька етапів. Початковий етап припадає на 1939 рік, коли згідно з Постановою Президії Дніпропетровського обласного виконавчого комітету №350 було створено Інститут удосконалення кваліфікації вчителів. На момент заснування установа мала у своєму складі 5 навчально-методичних кабінетів та штат з 9 працівників. Протягом свого розвитку заклад неодноразово змінював назву та організаційну структуру: у 1994 році став Дніпропетровським інститутом післядипломної освіти педагогічних працівників, у 1997 році - Дніпропетровським інститутом освіти, у 2000 році - Дніпропетровським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти. Визначальною віхою стало рішення Дніпропетровської обласної ради від 11 жовтня 2017 року про надання закладу статусу академії. Сучасна організаційна структура Академії є розгалуженою та багаторівневою.

Академія має потужний кадровий потенціал. Загальна чисельність співробітників становить 360 осіб, з яких 220 - науково-педагогічні та педагогічні працівники. Якісний склад науково-педагогічних кадрів характеризується високим рівнем професійної підготовки: 16 докторів наук та 70 кандидатів наук забезпечують освітній процес.

Академія здійснює підготовку фахівців за різними рівнями вищої освіти. На магістерському рівні реалізуються освітньо-професійні програми за чотирма спеціальностями: «Освітні, педагогічні науки», «Психологія», «Менеджмент» та

«Публічне управління та адміністрування». Також здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів через аспірантуру за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Академія є засновником наукового фахового видання «Вісник Дніпровської академії неперервної освіти», яке включено до Реєстру наукових фахових видань України категорії Б. Залучення такого потужного наукового потенціалу Академії до формування мережі взаємодії системи надання соціальних послуг ґрунтується на ключових напрямках освітніх програм і додаткових можливостях Академії як провайдера освітніх послуг. Окрім суто освітніх послуг щодо підготовки фахівців з професійними компетентностями для системи соціального захисту є важливими спільні ОМС-ГО-ЗВО освітньо-практичні програми, в які можна залучати студентів соціальних, юридичних, медичних, психологічних та економічних спеціальностей можуть проходити практику у соціальних установах або ГО, що реалізують соціальні послуги. В результаті студенти отримують практичний досвід, а громади – додаткові ресурси для реалізації програм. Також в умовах зростання масштабів соціальних послуг актуальним є дослідження соціальних проблем та співпраця у виявленні ключових соціальних викликів регіону та розробці стратегій їх вирішення. Для визначення якості соціальних програм, що реалізуються ГО та ОМС, з метою їх оптимізації, викладачі та студенти можуть проводити моніторинг та оцінку ефективності соціальних послуг. І ще одним аспектом взаємодії є розширення програм адаптації постраждалих людей до нових умов життя, економічної обізнаності і соціалізації в нових громадах.

Дослідження виявило, по-перше, що основними проблемами у сфері надання соціальних послуг є недостатнє фінансування, обмежений доступ до послуг у віддалених районах, низький рівень матеріально-технічного забезпечення надавачів послуг, недостатня кількість кваліфікованих фахівців, слабка координація між різними надавачами послуг. По-друге, доцільність залучення до системи надання соціальних послуг і заклади вищої освіти.

2.3. Оцінка ефективності партнерства органів місцевого самоврядування і громадських організацій в системі надання соціальних послуг

Розвиток партнерства між органами місцевого самоврядування (ОМС), громадськими організаціями (ГО) та іншими зацікавленими сторонами є одним з ключових аспектів для ефективної реалізації політики соціального захисту в Україні. Успішне партнерство дозволяє забезпечити комплексний підхід до надання соціальних послуг, розподіляючи відповідальність і ресурси серед різних учасників.

Питання оцінки ефективності співпраці органів місцевого самоврядування та громадських організацій приділили увагу вітчизняні та міжнародні науковці. Серед провідних дослідників можна визначити Ю.Горемикіна, О. Макарова, В. Шинкарюк, І Пеша, І.Сопівник. В своїх роботах Ю. Горемикіна підкреслює: «Урахування якісних характеристик для визначення результативності роботи з надання соціальних послуг є загальноєвропейською практикою. Тому для України, яка визнала за необхідне удосконалювати систему соціального захисту шляхом підвищення її адресності, орієнтація на врахування думки споживачів соціальних послуг та осіб, які безпосередньо їх надають, дозволить надати новий імпульс розвитку цієї системи» [26].

Форми партнерства між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, які застосовуються для надання соціальних послуг на місцевому рівні можна поділити на декілька типів, деякі з них:

- делегування послуг, ОМС передає частину функцій щодо забезпечення соціальними послугами ГО;
- спільні соціальні проєкти, ОМС і ГО спільно розробляють і реалізують соціально значущі проєкти для конкретної громади, за оцінкою потреб вразливих категорій населення;

- залучення грантового фінансування, ОМС виділяє грантові кошти для реалізації соціальних проєктів у громаді через конкурсні вимоги;
- посилення освітніх послуг за напрямком публічного управління та адміністрування, формування компетентностей у посадових осіб місцевого самоврядування щодо роботи партнерства з недержавним сектором, роботи з постраждалими особами, ВПО, ветеранами, людьми з інвалідністю тощо щодо покращення соціалізації.

Залученість громад Дніпропетровської області у партнерство між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями у соціальній сфері надана в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Залученість громад Дніпропетровської області у партнерство між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями у соціальній сфері

Назва ТГ	Рівень залучення	Приклади партнерства
Кам'янський район Верхньодніпровська міська	Стратегічне партнерство	Реалізація довгострокових проєктів підтримки ВПО та соціальної адаптації населення через програму U-LEAD
Криворізький район Криворізька міська	Операційне партнерство	Спільні ініціативи з ГО для надання соціальних послуг людям похилого віку
Самарівський район Самарівська міська	Консультативне партнерство	Громадські ради та обговорення стратегій розвитку соціальних програм
Нікопольський район Нікопольська міська	Фінансове та операційне	Співфінансування програм підтримки постраждалого населення, сімей або осіб в СЖО, молоді та малозабезпечених сімей
Криворізький район Апостолівська	Інформаційне партнерство	Інформаційні кампанії щодо прав ВПО, сімей в СЖО дітей та соціальних послуг для населення
Криворізький Зеленодольська	Операційне партнерство	Проєкти підтримки сімей військовослужбовців , постраждалого населення від воєнних дій, сімей у СЖО

Джерело: сформовано автором.

Оцінку ефективності співпраці органів місцевого самоврядування і громадських організацій можна здійснювати по декілька критеріїв, основними з них є: рівень залученості партнерів, механізми взаємодії, рівень відповідальності. Ці громади реалізують різні рівні підходів до надання соціальних послуг у громадах в Дніпропетровській області. Основними рисами стратегічного партнерства є: довготривалість співпраці між ОМС і ГО, спільна розробка

проектів, використання фінансових та інших ресурсів з обох сторін, взаємна відповідальність. Очікувані результати – підвищення згуртованості громади, забезпечує населення соціальними послугами на довгий термін, використання інноваційних методів в соціальній роботі.

Основними рисами операційного партнерства є: короткостроковість або середній термін реалізації проєкт, гнучке і швидке реагування на потреби населення, залучення грантових коштів або донорів для реалізації. Важливість операційного партнерства полягає у швидкому досягненні ефективності надання соціальних послуг, через фокусування на конкретні проблеми, досягається якість надання соціальних послуг через різні заходи, підвищується зацікавленість мешканців через соціальні проєкти, які актуальні для громади.

Основними рисами консультативного партнерства є: залучення експертів для надання рекомендацій удосконалення соціальних програм, створення місцевих стратегій розвитку с залученням ГО, громадські обговорення для врахування думки мешканців громади, Очікувані результати – довіра громадськості до влади, підвищена якість рішень, прозорість в використанні фінансів через громадський контроль.

Основними рисами інформаційного партнерства є: інформування громадян про доступні соціальні послуги, навчальні заходи, в том числі для працівників соціальної сфери та органів місцевого самоврядування, розробка анкетування та інших механізмів для отримання відгуків. Очікувані результати – підвищення обізнаності населення о своїх правах та доступності соціальних послуг, згуртованість громади, підвищення довіри громадян до влади через прозорість інформації.

Основними рисами фінансової залученості є: використання грантів, інвестицій, спонсорських внесків, залучення коштів через фандрейзинг. Важливі пріоритети полягають в : мотивація партнерів, забезпечення ресурсів для

розвитку, масштабування проєкт, залучення кваліфікованих кадрів, використання інноваційних методів в роботі.

Співпраця між ГО та ОМС є одним із ключових інструментів для забезпечення ефективної та стійкої соціальної підтримки населення. Такі партнерства поєднують можливості державного управління з гнучкістю, досвідом і ініціативністю громадянського суспільства, що дозволяє краще реагувати на потреби населення.

Спільні проєкти між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями для соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб у громадах Дніпропетровської області, надані нами в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Спільні проєкти між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями для соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб у громадах

Дніпропетровської області

Назва міста	Назва проєкт/гранту	Мета проєкту
м.Дніпро	Модульні містечка для ВПО	Забезпечення тимчасовим житлом ВПО, включаючи дітей, пенсіонерів
м.Кривий Ріг	Проєкт«Єднання заради дії»	Соціальна згуртованість та підтримка ВПО, надання юридичної, психосоціальної допомоги
м.Кам'янське	Програма підтримки ВПО від Агентства ООН у справах біженців(UNHCR)	Надання гуманітарної допомоги та психологічної підтримки ВПО
м.Павлоград	Проєкт«Разом до відновлення»	Допомога з працевлаштування, підтримка соціальних ініціатив для ВПО
м.Самар	Грант від Агенції США по міжнародному розвитку (USAID) на розвиток громад	Підвищення стійкості громад через підтримку ініціатив ВПО

Джерело: розроблено автором

Проєкти реалізувались із залученням міжнародних гуманітарних організацій з різними підходами та допомогли внутрішньо переміщеним особам адаптуватися в нових умовах. Незважаючи на широкий перелік програм, задіяних в області, програм щодо допомоги з працевлаштування, освітніх програм для ВПО та ветеранів реалізується доволі мало, це зумовлено браком кваліфікованих кадрів

для надання таких послуг та обмеженим фінансуванням таких послуг. В м. Дніпро акцент зроблено на забезпечення житлом ВПО, в м. Кривий Ріг на психосоціальну та юридичну підтримку. В м. Кам'янське приділили увагу забезпеченню гуманітарною допомогою та психологічній підтримці. В м.Павлоград акцент зроблено на працевлаштування, та підтримку ініціатив ВПО, в м.Самар через реалізацію проєкту сприяли підвищенню стійкості громад.

Порівняльний аналіз ефективності різних партнерських ініціатив між органами місцевого самоврядування та українськими громадськими організаціями у громадах Дніпропетровської області, надані у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Порівняльний аналіз ефективності різних партнерських ініціатив між органами місцевого самоврядування та українськими громадськими організаціями у громадах Дніпропетровської області

Назва ТГ	Назва проєкту/ГО	Впроваджена діяльність	Ефективність
Дніпро	«Стійкість: відновлення психосоціального благополуччя» ГО «Конвіктус Україна»	Психосоціальна підтримка для ВПО, соціальний супровід сімей у СЖО консультації, тренінги, виїзні мобільні бригади	Високий рівень залученості, індивідуальна підтримка учасників
Кривий Ріг	«Соціальна адаптація для людей з інвалідністю ГО «Об'єднані любов'ю»	Психологічна допомога особам з особливими потребами, інклюзивна освіта	Індивідуальний підхід, висока ефективність послуг
Павлоград	«Громадська взаємодія для соціального захисту ГО «Ліга соціальних працівників України»	Соціальні послуги сім'ям у СЖО, тренінги для батьків, профілактичні заходи щодо інформаційної діяльності щодо гендерно-зумовного насильства	Комплексний підхід до надання соціальних послуг. Ефективність висока, завдяки всебічній допомозі
Самар	«Разом до відновлення» ГО «Соціальна синергія»	Соціальні послуги для ВПО, сімей в СЖО, дітей, які позбавлені батьківського піклування	Висока ефективність через залучення вразливих категорій населення (особливу увагу приділено дітям)

Джерело: складено автором на підставі [57; 58; 59].

Спільні проєкти між ОМС та ГО є необхідними для вирішення соціальних проблем ВПО. Вони сприяють соціальній адаптації, забезпечують життєво важливі послуги та створюють умови для інтеграції людей у нові громади. Такий

підхід допомагає не лише підтримати ВПО, а й зміцнити соціальну згуртованість і розвиток місцевих громад.

Таблиця 2.7

SWOT-аналіз співпраці органів місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері надання соціальних послуг (на прикладі Дніпропетровської області)

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Наявність спільної мети - покращення доступу до соціальних послуг	1. Недостатня координація між ОМС та ГО
2. Доповнення ресурсів та можливостей ОМС і ГО для досягнення спільних цілей.	2. Відсутність стабільного фінансування для спільних проєктів.
3. Можливість інноваційних підходів та швидка адаптація до змін через ГО	3. Недостатня поінформованість ГО про механізми соціального замовлення.
4. Зростання довіри населення до ГО як до провайдерів послуг.	4. Низька цифровізація взаємодії між ОМС та ГО.
5. Наявність успішних сумісних проєктів, які можна масштабувати.	5. Відсутність уніфікованих стандартів оцінки ефективності послуг.
6. Наявність потенціалу для надання формальної та неформальної освіти в області для посадових осіб ОМС, громадського сектору, соціальних працівників. Поступове впровадження програм підвищення кваліфікації, перекваліфікації, додаткових курсів сучасних технологій для ВПО, ветеранів тощо	6. Ризик створення дефіциту місцевого бюджету через великий ресурсний тиск на систему соціальних послуг і місцеві бюджети у зв'язку із зростанням кількості осіб, які є економічно неактивними і потребують як прямої фінансової допомоги, так і інших послуг, наприклад освітніх
Можливості	Загрози
1. Підвищення фінансування завдяки міжнародним грантам та програмам.	1. Війна, економічна нестабільність обмежують фінансування на місцевому рівні, але збільшують кількість постраждалих.
2. Розширення спектра послуг через інноваційні механізми, наприклад, цифрові платформи.	2. Можливі конфлікти інтересів між ОМС та ГО та прояви корупції через слабку систему оцінки
3. Посилення законодавчої підтримки співпраці через нормативні акти та механізми підтримки	3. Загроза дублювання функцій між ГО та ОМС і корупційних проявів на тлі слабкої оцінки надання послуг.
4. Навчання і підвищення кваліфікації працівників ОМС і ГО через для здобуття навичок роботи з постраждалими, надання соціальних послуг та громадянських компетентностей	4. Зменшення фінансування державних програм, що може вплинути на реалізацію спільних проєктів.
5. Покращення обізнаності громадян щодо доступних соціальних послуг.	5. Складність моніторингу ефективності співпраці через відсутність належних інструментів оцінки.
6. Розширення програм із соціалізації ВПО, ветеранів до нових умов життя	7. Збільшення кількості осіб, які потребують прямої фінансової допомоги і допомоги щодо освіти

Порівняльний аналіз показує, що ці проекти сприяють значному покращенню соціальних послуг, зміцненню соціальної згуртованості та підтримці вразливих категорій населення. Аналіз свідчить, що в м. Дніпрі індивідуальний підхід в до підтримки громадян забезпечують завдяки мобільним бригадам. В м. Кривий Ріг реалізована успішна інклюзивна практика для людей з інвалідністю, створивши можливість і для їхньої соціалізації. У м. Павлоград застосовано комплексний підхід, орієнтований на сім'ї у складних життєвих обставинах, поєднуючи консультації, освітні заходи та соціальні послуги. Таким чином, ефективність партнерських ініціатив залежить від гнучкості, комплексності надання послуг та активної інклюзії вразливих груп населення.

Нами проведено SWOT-аналіз співпраці органів місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері надання соціальних послуг (на прикладі Дніпропетровської області) (табл. 2.7).

Інтерпретація SWOT-аналізу, який ґрунтується на аналізі співпраці органів місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері надання соціальних послуг стану системи у Дніпропетровській області:

- сильні сторони рекомендуємо використовувати для розширення співпраці, наприклад, масштабувати успішні проекти ГО, при фінансовій підтримці міжнародними організаціями та розглянути можливості співпраці ОМС і ГО із закладами вищої освіти щодо навчання посадових осіб навичкам надання соціальних послуг і навчання ВПО і ветеранів економічній активності і соціалізації в нових громадах;

- слабкі сторони, які становлять загрози для системи соціальних послуг, вимагають вдосконалення нормативної бази, цифровізації процесів, розробки єдиних стандартів для оцінки ефективності, а зростання кількості осіб, які є економічно неактивними і потребують допомоги створюють непомірний ресурсний тиск на систему соціальних послуг на місцеві бюджети, та несе ризик дефіцитності;

– можливості дають змогу впроваджувати нові механізми, такі як цифрові платформи, навчальні програми, розширити перелік послуг за рахунок розширення переліку освітньо-професійних програм з навчання і підвищення кваліфікації працівників ОМС і ГО для здобуття навичок роботи з постраждалими, надання соціальних послуг та громадянських компетентностей, а також інформованості населення та забезпечення програм адаптації постраждалих від війни людей до нових умов життя в прийнявчих їх громадах, до економічної обізнаності та соціалізації в нових громадах;

загрози від війни, руйнувань та втрат, які вона викликає, а також економічна нестабільність обмежують фінансування на місцевому рівні, і водночас збільшують кількість постраждалих і потребують все більше ресурсів на соціальну допомогу і підтримку. Також ризик створення дефіциту місцевого бюджету через великий ресурсний тиск на систему соціальних послуг і місцеві бюджети у зв'язку зі зростанням кількості осіб, які є економічно неактивними і потребують як прямої фінансової допомоги, так і інших послуг, наприклад освітніх

Цей SWOT-аналіз допоможе виявити ключові аспекти для розробки стратегій удосконалення співпраці між ОМС і ГО на регіональному рівні.

Таким чином, SWOT-аналіз показав, що співпраця ОМС і ГО має значний потенціал для покращення соціального захисту на регіональному рівні. Використання сильних сторін та можливостей у поєднанні зі зменшенням впливу слабких сторін і загроз допоможе створити ефективну систему надання соціальних послуг для підтримки вразливих категорій населення.

Висновки до розділу 2

1. У другому розділі роботи проаналізовано сучасний стан надання соціальних послуг та партнерської взаємодії органів місцевого самоврядування і громадських організацій. Дослідження охопило такі аспекти: виявлення категорій

вразливості в громадах Дніпропетровської області, проаналізовано стан надання базових та спеціалізованих соціальних послуг в громадах, також сформовано статистичний аналіз щодо кількості громад, які забезпечують соціальними послугами населення по категоріях вразливості(вибрано 20 категорій вразливості). Виявлено, що більшість громад не мають інформації щодо статистичних даних категорій вразливості місцевих громад, також більшість громад не проводять оцінку потреб мешканців і також не можуть забезпечити всіма базовими соціальними послугами. Таке становище зумовлено багатьма проблемами, а саме: не зважаючи на те, що в сільській місцевості багато мешканців великий відсоток безробіття, але населення не зацікавлено працювати за низьку зарплатню, іншою проблемою є недостатнє фінансування для здійснення надання соціальних послуг у повному обсязі, ще однією проблемою є відсутність делегування надання соціальних послуг на недержавний сектор, тобто в таких громадах скептично ставляться до партнерства з громадськими та благодійними організаціями і тим самим обмежують мешканців громади в отриманні більшої кількості послуг.

Також в ході досліджень, було виявлено, що тільки більше третини громад Дніпропетровської області надають повний перелік доступних соціальних послуг на офіційних сайтах громади, оприлюднення звітів щодо надання соціальних послуг лише 20 громад оприлюднюють звіти за визначення потреб серед населення. Також зазначимо, що в більшості громад для людей, які опинились у складних життєвих обставинах та для дітей сиріт доступних послуг в громадах на офіційних сайтах не висвітлено.

2. Проведено аналіз партнерської взаємодії органів місцевого самоврядування і громадських організацій в Дніпропетровській області. Виявлено, що більшість проект спрямовано на соціальну реабілітацію, надання психосоціальної підтримки, освітніх програм для дітей, молоді, ВПО та ветеранів. Виявлено, що соціальне замовлення є одним із потужних інструментів для

розширення спектра соціальних послуг, але з відсутністю достатнього фінансування від місцевих органів влади на виконання соціального замовлення кількість соціальних замовлень невелика.

Основними результатами аналізу оцінки ефективності співпраці органів місцевого самоврядування і громадських організацій можна визначити: індивідуальний підхід до підтримки населення, гнучкість надання послуг, активна інклюзія вразливих груп населення.

Доведено, що процес надання соціальних послуг за розвитку партнерських відносин між ОМС і ГО може бути суттєво зміцненою шляхом залучення закладів вищої освіти (далі - ЗВО), це стане ефективним механізмом для підвищення якості послуг, посилення соціальної відповідальності та сприяння розвитку громад. Розглянуто процес формування співпраці ОМС ГО і ЗВО щодо надання соціальних послуг на прикладі долучення до надання системи соціальних послуг таких ключових провайдерів освітніх послуг як Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради. Дослідження також виявило, по-перше, що основними проблемами у сфері надання соціальних послуг є недостатнє фінансування, обмежений доступ до послуг у віддалених районах, низький рівень матеріально-технічного забезпечення надавачів послуг, недостатня кількість кваліфікованих фахівців, слабка координація між різними надавачами послуг. По-друге, доцільність залучення до системи надання соціальних послуг і заклади вищої освіти.

3. SWOT-аналіз показав, що слабкими сторонами є недостатня координація між ОМС та ГО, відсутність стабільного фінансування для спільних проєктів, недостатня поінформованість ГО про механізми соціального замовлення, низька цифровізація взаємодії між ОМС та ГО, відсутність уніфікованих стандартів оцінки ефективності послуг, ризик створення дефіциту місцевого бюджету через великий ресурсний тиск на систему соціальних послуг і місцеві бюджети у зв'язку

із зростанням кількості осіб, які є економічно неактивними і потребують як прямої фінансової допомоги, так і інших послуг, наприклад освітніх.

Для покращення координації між органами місцевого самоврядування і громадських організацій пропонується залучення додаткового фінансування через міжнародні гранти та програми, що суттєво може покращити соціальну підтримку вразливих груп населення та сприяти розвитку місцевих громад

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ПАРТНЕРСТВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

3.1. Напрями удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій

На основі проведеного аналізу сучасного стану надання соціальних послуг та партнерських відносин між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями, оцінки ефективності партнерства, виявлені напрями для удосконалення системи надання соціальних послуг населенню. Запропоновані напрями спрямовані на підвищення ефективності та якості надання соціальних послуг, розвиток механізмів партнерської взаємодії, оптимізацію використання наявних ресурсів.

Удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування, громадських організацій і закладів вищої освіти має декілька напрямів взаємодії:

- розвиток мобільних соціальних послуг;
- підвищення якості та інноваційний розвиток послуг;
- соціальне замовлення;
- розвиток соціального підприємництва;
- інституційний розвиток партнерства;
- розвиток кадрового потенціалу;
- активне залучення громадськості та забезпечення соціальної участі
- проведення навчання для соціальних працівників державного та недержавного сектора щодо набуття сучасних навичок роботи з постраждалими, а також громадянських компетентностей і основ демократії;

– проведення навчання з фінансової грамотності, підприємницької діяльності для ВПО, ветеранів і всіх, хто потребує нових навичок для відновлення економічної активності і соціалізації в громадах.

Розвиток мобільних соціальних послуг є дієвим напрямком для покращення доступу соціальних послуг у віддалених населених пунктах або для громадян, які не можуть скористатися стаціонарними послугами з фізичних або соціальних бар'єрів. Переваги мобільних соціальних послуг: зручність, доступність, швидкість реагування. Мобільні соціальні послуги можуть надаватися за напрямком послуг, так і комплексно. З початку війни основним попитом використовуються мобільні бригади медичної допомоги, гуманітарної допомоги, в кризових ситуаціях, так і для надання освітніх послуг для дітей з особливими потребами. Але є і проблеми такі як, обмежені фінансові ресурси для транспортування, забезпечення обладнанням персоналу, забезпечення інтернетом для працівників мобільної бригади, а також дефіцит кваліфікованих кадрів, бажаних працювати іноді в небезпечних умовах.

Наступним напрямком удосконалення системи надання соціальних послуг є підвищення якості та інноваційний розвиток послуг. Це передбачає врахування індивідуальних потреб користувачів через персоналізовані плани надання послуг (соціальний супровід, наприклад), які відповідають конкретним вимогам кожної особи або групи осіб; впровадження мобільних бригад з для надання послуг в більш віддалених локаціях; впровадження гнучку модель надання послуг, по бажанню користувач обирає онлайн або офлайн отримання послуги; створення платформи для громадської ініціативи, де мешканці можуть пропонувати свої ідеї або брати участь у наданні послуг, підвищення кваліфікації працівників через курси, тренінги, конференції як українських викладачів, так і через міжнародних. організація та участь у спільних проєктах.

Соціальне замовлення це одна із форм взаємодії ОМС і ГО, де ОМС замовляє надання соціальних послуг у ГО. Своєю чергою ГО виконують

замовлення на підґрунті контракту, або угоди. Цей механізм спрямований на забезпечення доступу до соціальних послуг особливо до вразливих категорій населення. Особливості соціального замовлення:

- ОМС визначають потреби населення через соціальні дослідження, визначається перелік послуг, які потребують надання через ГО;
- Підготовка та проведення конкурсів щодо обрання відповідного постачальника послуг.
- ОМС здійснює контроль за якістю наданих послуг, перевіряє терміни виконання та умови угоди.

Громадські організації своєю чергою при виконанні замовлення можуть залучати волонтерів на період виконання замовлення, можуть використовувати новітні технології для покращення якості надання послуг, здійснюють внутрішній моніторинг послуг для своєчасного корегування надання послуг, виконують оцінку результатів.

Розвиток соціального підприємництва є перспективним напрямом, що дозволяє створити нові робочі місця для вразливих груп населення, а також покращити якість та доступність соціальних послуг. ОМС можуть виступати партнерами або інвесторами, надаючи фінансову або пільгову підтримку (наприклад, оренда приміщення за пільговими умовами) для розвитку соціального підприємства. Розробка програм ОМС з соціального підприємства сприяє інтеграції соціальних підприємств у загальну економіку та забезпеченню доступу до необхідних ресурсів.

Своєю чергою ГО створюють соціальні підприємства, головною метою яких надання соціальних послуг, забезпечення інтеграції населення і громадської згуртованості, проведення просвітницьких заходів тощо. Соціальне підприємництво для місцевого рівня має свої переваги, такі як залучення волонтерів, молоді, а також людей з особливими потребами для самореалізації, професійного та особистого розвитку в реалізації проєктів. Важливо, для

успішної організації соціального підприємства треба організувати навчальні програми для нових підприємців, доступ до консультативних центрів щодо діяльності підприємства, а також проводити регулярне підвищення кваліфікації через курси, лекції, форуми, конференції тощо. Таким чином розвиток соціального підприємства стимулює розвиток інклюзивного суспільства, зменшує фінансові бар'єри та створює нові можливості для громади в отриманні соціальних якісних послуг.

Інституційний розвиток партнерства між ОМС і ГО є механізмом вдосконалення співпраці, таким чином створення спеціалізованих відділів або департаментів в ОМС, які будуть відповідати за взаємодію з ГО за надання соціальних послуг. Інституційний розвиток партнерства також передбачає розвиток спільних фінансових програм, спільної інфраструктури (наприклад, створення офісу для надання послуг). Одним із важливих завдань інституційного партнерства є створення процедур для укладання угод, організації тендерів на надання соціальних послуг.

Розвиток кадрового потенціалу є базисом в ефективності виконання соціальних програм. Для успішної реалізації соціальних програм працівники і ОМС і ГО повинні мати управлінські та лідерські навички, мати теоретичні і практичні знання в бюджетуванні та моніторингу, оцінці якості, та мати сучасні методи залучення фінансів. Програми розвитку кадрового потенціалу націлені на організацію менторських програм для новачків, залучення фахівців з різних сфер для отримання знань, тобто у своїй роботі застосовувати мультидисциплінарний підхід і приймати комплексні рішення щодо надання соціальних послуг.

Закон України «Про громадські об'єднання» надає можливість для громадських організацій укладати партнерські угоди з навчальними установами та іншими організаціями для проведення таких навчальних програм, що дозволяє постійно підвищувати рівень професіоналізму у сфері надання соціальних послуг. Отже, розвиток кадрового потенціалу слугує підвищенню якості надання послуг,

використання новітніх підходів у виконанні завдань, підвищенню рівня ефективності управління, застосування світових передових стандартів надання послуг та стимулювання громадської активності. Успішне партнерство між ОМС і ГО передбачає взаємодію з громадою, тобто мешканці є кінцевими бенефіціарами соціальних послуг. Залучення громадськості сприяє зміцненню соціальної згуртованості, допомагає досягати сталого розвитку на місцевому рівні.

Основними інструментами слугують: консультації та громадські слухання та обговорення, співпраця зі громадськими активістами, он-лайн інструменти для взаємодії з мешканцями громади тощо. Соціальна участь є ключем до вдосконалення системи надання соціальних послуг в громадах, сприяє інклюзивності та справедливості розподілу ресурсів, зменшенню соціальної нерівності, дозволяє системі соціальних послуг стати гнучкою та адаптованою до змінюючихся потреб мешканців громад. Напрями удосконалення системи надання соціальних послуг, переваги, проблеми, наведено у додатку А.

Отже, удосконалення системи соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування та громадських організацій є стратегічним процесом, спрямованим на підвищення ефективності, якості та доступності послуг. Таке партнерство сприяє ефективному використанню наявних ресурсів, впровадженню інноваційних підходів, активному залученню громадян до соціальних процесів та формуванню стійких інклюзивних громад. Усі наведені напрями взаємно доповнюють один одного та сприяють створенню більш адаптованої і справедливої системи соціальних послуг.

3.2. Механізми удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій

Успіх удосконалення системи надання соціальних послуг через партнерство органів місцевої влади і громадських організацій безпосередньо залежить від

наявності ефективних механізмів. Партнерство між державними та недержавними суб'єктами вимагає створення умов, які сприятимуть розвитку спільних ініціатив, підвищенню ефективності надання послуг, а також оптимізації використання ресурсів. Застосування механізмів удосконалення системи надання соціальних послуг є ефективним і корисним інструментом, оскільки сприяє підвищенню якості та доступності послуг для різних верств населення. Ми розглядаємо такі механізми, як оптимізація управлінських процесів, цифровізація сервісів, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження систем моніторингу. Це забезпечує прозорість процесів, оперативне реагування на потреби громадян і підвищує рівень соціальної підтримки, роблячи її більш адресною та результативною.

Делегування надання соціальних послуг – це процес передачі функцій із забезпечення соціальних послуг органів місцевого самоврядування громадським організаціям. Такий механізм вирішує задачі підвищення доступності послуг, розподіляє відповідальність між ОМС і ГО, забезпечується адресність допомоги та швидкість надання послуг. Делегування сприяє використанню ресурсів та експертизи громадського сектору, економії місцевого бюджету, покращенню доступу до соціальних послуг, розширення спектра послуг за потребами населення.

Для втілення механізму делегування потрібно укласти договори між ОМС і ГО з чітким виділенням ролей та відповідальності, залучати мешканців для прийняття рішень, проводити аудит послуг, опитування громадян щодо якості отриманих послуг та подальшого планування діяльності, в міру необхідності проводити навчання для працівників ГО.

Організація та участь у спільних проектах органів місцевого самоврядування і громадських організацій в соціальній сфері є потужним інструментом для підвищення ефективності надання соціальних послуг. Спільна діяльність надає переваги для державного сектору і громадських організацій. Головними

перевагами для ОМС це покращення доступу до послуг, розширення доступних послуг для населення, отримання досвіду щодо інноваційних рішень, які використовують ГО, розширення ресурсної бази (фінансові, кадрові, технологічні), тобто знижувати навантаження на бюджет.

Для громадських організацій переваги такі: для впровадження діяльності ГО можуть використовувати інноваційні або експериментальні підходи, в співпраці з ОМС отримують досвід в управлінні соціальними послугами, напрацювання довіри мешканців до громадських організацій тощо.

Залучення зовнішнього фінансування при партнерстві ОМС і ГО один із потужних інструментів для покращення надання соціальних послуг та і цілому важливий крок до реалізації соціальних проєктів на місцевому рівні. Окрім того, зовнішнє фінансування може додатково зміцнити партнерство між ОМС і ГО, підвищити ефективність їхньої співпраці та сприяти розвитку громади. Шляхами залучення зовнішніх фінансів є:

- підготовка та подача грантових заявок як для участі від міжнародних донорів, так і від вітчизняних благодійних фондів і організацій. Для цього необхідно визначити цілі, розрахувати бюджети і очікувані результати, підготувати проєктні пропозиції. Реалістичність проєкту та здатність в реалізації про закінчення фінансування є головними факторами підготовки;

- залучення фінансування через краудфандинг. ГО мають право використовувати он-лайн платформи, або через свої сайти та інші джерела для збору коштів від населення або представників бізнесу, таким чином можна залучити кошти на конкретну локальну діяльність;

- партнерство з приватним сектором. Для реалізації проєктів можна звертатися до бізнесу для залучення фінансування або іншої матеріальної допомоги (придбання техніки, використання приміщення підприємства тощо).

Прийняття обґрунтованих рішень та забезпечення високої якості послуг неможливі без надійної інформаційно-аналітичної підтримки. Основними

складовими інформаційно-аналітичного забезпечення є збір даних, аналіз даних, статистичний аналіз та прогнозування, систематизація інформації через централізовані системи та зібраних з різних джерел, звітність, забезпечення доступу до інформації та конфіденційності персональних даних. Цей механізм вирішує такі задачі на місцевому рівні, підвищення точності в оцінці потреб, планування та прогнозування діяльності ОМС для подальшого розвитку соціальної сфери в громаді і як результат – ефективне управління та посилення довіри мешканців громади до влади.

Однак вдосконалення інформаційно-аналітичних систем вимагає значних інвестицій у технології, програмне забезпечення та навчання персоналу. Відсутність єдиного стандарту даних, які не інтегровані до аналізу ще одна перешкода в цьому напрямку.

Для взаєморозуміння між сторонами виступає успішна комунікація та обмін досвідом. Процес комунікації не лише сприяє підвищенню ефективності співпраці, а й вдосконаленню соціальних ініціатив та програм завдяки використанню набутих знань і практик. Ефективна комунікація є механізмом для розуміння потреб громади, а обмін досвідом дозволяє виявляти ефективні рішення для вирішення соціальних проблем.

Чітка і прозора комунікація між ОМС і ГО і мешканцями громад дозволяє краще розуміти завдання, очікування та обмеження кожної зі сторін, покращує прозорість надання соціальних послуг, а також підвищує професійний рівень соціальних працівників. Основними інструментами слугують: наради, семінари, тренінги, різноманітні заходи для обміну досвідом, міжнародні програми розвитку тощо.

Залучення волонтерів є практичним механізмом підсилення кадрового потенціалу та розширення можливостей надання соціальних послуг. При підтримці волонтерів реалізуються проекти у віддалених селах та селищах, в кризових ситуаціях. Отже, при залученні волонтерів розширюється доступ до

соціальних послуг, надається індивідуальний підхід в наданні послуг сім'ям або особам, які опинились у складних життєвих обставинах. Волонтерів часто залучають до проведення заходів для підлітків та дітей, людей похилого віку.

Основними задачами цього механізму є: забезпечення доступності соціальних послуг, розширення обсягу та об'єму соціальних послуг, швидкість реагування на екстрені випадки, оптимізація витрат. Для впровадження цього механізму доцільно проводити тренінги за участю декількох громад для обміну досвідом, створити місцеві волонтерські центри для координації волонтерської діяльності, розробити стратегію співпраці з недержавним сектором. Залучення волонтерів сприяє активізації громадянської відповідальності та зміцнення соціальних зв'язків.

Спільне використання ресурсів дозволяє об'єднати зусилля органів місцевого самоврядування і громадських організацій для оптимізації витрат та ефективного забезпеченню соціальними послугами населення. Спільне застосування інформаційних ресурсів, наприклад спільна база даних, об'єднують інформацію про наявні ресурси, потреби громади та доступні послуги. Такі бази можуть містити дані про наявність соціальних працівників в громаді, місця надання послуг, типи допомоги, яку надають організації, та інші критичні дані.

Механізм спільного використання ресурсів вирішує наступні задачі: зниження навантаження на установи в кадровому забезпеченні, забезпечення послугами в більш віддалених населених пунктах, зниження витрат на транспорт, приміщення, технічне обладнання, заощадження фінансових ресурсів через співпрацю з іншими організаціями та бізнесом.

Пропонований комплекс механізмів удосконалення системи соціальних послуг включає делегування соціальних послуг на рівень ГО, бізнес структур тощо, інформаційно-аналітична підтримка надання соціальних послуг для посилення їх доступності, організація і участь у спільних проектах ОМС-ГО-інші учасники, залучення зовнішнього фінансування, комунікація та обмін досвідом, залучення волонтерів, спільне використання ресурсів, створення робочих місць в

ОМС і ГО для підготовлених фахівців з соціальної сфери і громадянських компетентностей, спільна із ЗВО реалізація освітніх проектів і програм для ВПО і ветеранів щодо набуття кваліфікації для їх соціалізації (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Пропонований комплекс механізмів удосконалення системи соціальних послуг у громадах Дніпропетровської області

Механізм удосконалення	Суть механізму	Переваги	Рекомендації для громад Дніпропетровської області
Делегування соціальних послуг	Передача функцій надання соціальних послуг недержавним організаціям або приватним структурам.	Оптимізація ресурсів, підвищення якості послуг	Укладання договорів з ГО та контроль якості наданих послуг.
Інформаційно-аналітична підтримка	Моніторинг, збір та аналіз даних для планування послуг.	Точне визначення потреб, прозорість процесів.	Впровадження цифрових платформ та регулярний збір даних
Організація і участь у спільних проектах	Співпраця з іншими громадами, установами чи міжнародними партнерами.	Синергія ресурсів, обмін досвідом та впровадження інновацій.	Ініціювання та підтримка міжмуниципальних та міжнародних проектів.
Залучення зовнішнього фінансування	Отримання додаткових коштів через гранти, міжнародні фонди та спонсорські програми.	Розширення ресурсної бази, можливість реалізації масштабних проектів.	Підготовка заявок на гранти, участь у програмах міжнародної технічної допомоги
Успішна комунікація та обмін досвідом	Налагодження діалогу між громадами, фахівцями та організаціями.	Поширення кращих практик, підвищення кваліфікації	Організація форумів, семінарів та створення інформаційних мереж.
Залучення волонтерів	Залучення добровольців до надання допомоги та реалізації соціальних програм.	Підвищення доступності послуг, зміцнення соціальної згуртованості.	Створення волонтерських центрів, навчання волонтерів та мотиваційні програми.
Спільне використання ресурсів	Об'єднання матеріальних, фінансових та людських ресурсів кількох громад або організацій	Ефективне використання ресурсів, зменшення витрат.	Створення міжмуниципальних центрів соціальних послуг або кооперація громад.
Створення робочих місць в ОМС і ГО для підготовлених фахівців з соціальної сфери і громадянських компетентностей	Залучення у співпрацю ЗВО щодо підготовки професійних фахівців спеціальності «Публічне управління і адміністрування» для соціальної сфери і ГО	Ліквідація кадрового дефіциту професійних фахівців	Підписання Меморандумів і угод між ОМС і ЗВО та між ГО і ЗВО щодо проведення практики і подальшого працевлаштування випускників
Спільна із ЗВО реалізація освітніх програм для ВПО і ветеранів	Залучення у співпрацю ЗВО щодо підготовки, набуття кваліфікації або перекваліфікації ВПО, ветеранів тощо для залучення їх в економічне життя м. Дніпра	Зменшення тиску на соціальну сферу територіальних громад, залучення ВПО і ветеранів до активного економічного і соціального життя громади	Підписання Меморандумів і угод між ОМС і ЗВО та між ГО і ЗВО щодо навчання ВПО і ветеранів для працевлаштування в громаді

Джерело: розроблено автором.

Таким чином ми пропонуємо комплекс механізмів удосконалення системи соціальних послуг, який серед іншого, включає створення ланцюга співпраці «ОМС-ГО-ЗВО» щодо підготовки професійних фахівців спеціальності «Публічне управління і адміністрування» для соціальної сфери і ГО та спільну із ЗВО реалізація освітніх програм для ВПО і ветеранів для залучення їх в економічне життя. На наш погляд, застосування комплексу механізмів допоможуть громадам створити більш гнучку, стійку та результативну систему соціальних послуг на місцевому рівні.

3.3. Запровадження організаційно-управлінських механізмів взаємодії між органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та залучення закладів вищої освіти

На основі проведеного аналізу сучасного стану надання соціальних послуг, партнерських відносин між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями розроблено комплекс рекомендацій щодо вдосконалення системи надання соціальних послуг населенню. Запропоновані заходи спрямовані на підвищення ефективності та якості соціальних послуг, розвиток механізмів партнерської взаємодії, оптимізацію використання наявних ресурсів.

Одним з організаційно-управлінських механізмів удосконалення системи надання соціальних послуг є доволі відомий уже програмно-цільовий підхід, який може зарекомендувати і в соціальній сфері. Для його впровадження з метою удосконалення системи надання соціальних послуг органам місцевого самоврядування необхідно виділити фінансові і людські ресурси для розробки та реалізації цільових програм соціального обслуговування, оцінки потреб населення в соціальних послугах, запровадження єдиних стандартів оцінювання якості соціальних послуг, проведення моніторингу і аудиту ефективності використання

ресурсів, залучення фахівців соціальної роботи ОМС і громадських організацій, а також представників науки і освіти (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Рекомендації для впровадження програмно-цільового підходу в системі надання соціальних послуг

Рекомендація	Опис
Розробка та реалізація цільових програм соціального обслуговування	Аналіз потреб різних категорій населення. Для оцінки ефективності розробити індикатори
Оцінки потреб населення в соціальних послугах	Проведення оцінки потреб населення щорічно або 1 раз на рік, формувати робочі групи для проведення оцінки, залучати представників ГО до цього процесу.
Запровадження єдиних стандартів оцінювання якості соціальних послуг	Розробка і впровадження стандартів якості та проведення соціологічних досліджень для визначення рівня задоволеності отримувачів послуг.
Аудит ефективності використання ресурсів	Проведення регулярного аудиту для оцінки ефективності використання бюджетних коштів та інших матеріальних ресурсів
Залучення фахівців соціальної роботи громадських організацій	Співпраця з надавачами соціальних послуг громадських організацій для оцінки потреб населення, моніторингу та покращення якості послуг, в тому числі у віддалених місцевостях
Впровадження нових соціальних послуг	За результатами оцінки потреб, планування та впровадження розширення переліку доступних послуг.

Джерело: складено автором.

Основні напрями та очікувані результати впровадження програмно-цільового підходу представлені в таблиці 3.3.

Для вдосконалення механізмів фінансування соціальних послуг, рекомендовано: диверсифікувати джерела фінансування через розвиток соціального замовлення, впровадження механізмів державно-приватного партнерства, залучення грантових коштів, розвиток соціального підприємництва; розробити прозорі механізми розподілу бюджетних коштів на основі оцінки потреб громади та результативності послуг; запровадити конкурсні механізми фінансування проєктів громадських організацій, що дозволить підвищити ефективність використання ресурсів.

Таблиця 3.3

Заходи щодо впровадження програмно-цільового підходу в систему
соціальних послуг

Напрямок діяльності	Заходи реалізації	Очікувані результати	Терміни виконання
Планування послуг	Оцінка потреб громади, розробка програм	Відповідність послуг потребам	2024-2025
Стандартизація послуг	Розробка стандартів якості	Підвищення якості послуг	2024-2026
Моніторинг та оцінка	Впровадження системи індикаторів	Об'єктивна оцінка результатів	2024-2025
Ресурсне забезпечення	Оптимізація використання ресурсів	Підвищення ефективності	2024-2026
Професійний розвиток	Навчання персоналу	Зростання компетентності	2024-2025
Інформаційна підтримка	Створення єдиної бази даних	Покращення координації	2024-2026

Джерело: складено автором

Для громадських організацій: активно приймати у міжнародних та вітчизняних грантових конкурсах в партнерстві з органами місцевого самоврядування.

Структура рекомендованих джерел фінансування соціальних послуг та механізми їх залучення представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Механізми фінансування системи соціальних послуг

Джерело фінансування	Механізм залучення	Частка у структурі, %	Цільове призначення
Місцевий бюджет	Програмне фінансування	60	Базові послуги
Соціальне замовлення	Конкурсний відбір	15	Інноваційні послуги
Грантові кошти	Проектні заявки	10	Розвиток послуг
Благодійні внески	Фандрейзинг	8	Додаткові послуги
Власні надходження	Платні послуги	5	Розвиток матеріальної бази
Інші джерела	Різні механізми	2	Інші цілі

Джерело: створено автором.

Втім, реалізація організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг неможлива без ресурсного забезпечення, зокрема кадрового. Для розвитку кадрового потенціалу системи соціальних

послуг ми рекомендуємо створити комплексну систему професійного розвитку працівників соціальної сфери, яка включатиме базову підготовку, підвищення кваліфікації, спеціалізоване навчання сучасним методам надання послуг. Також є важливим розробити професійні стандарти та посилити системі мотивації для персоналу. В ОМС доцільно ввести посади фахівців із соціальної роботи з віддаленим робочим місцем. Для освітніх закладів, в тому числі і вищих навчальних закладів, розробити курси підвищення кваліфікації фахівців соціальної роботи, навчальні заходи (семінари, форуми, конференції, «круглі столи» тощо) для обміну досвідом представників громадських організацій у сфері соціального захисту.

Посилити освітні послуги за такими напрямками: по-перше, підготовка фахівців публічного управління та адміністрування, формування громадянських компетентностей у посадових осіб місцевого самоврядування, по-друге, робота із ВПО, ветеранами, людьми з інвалідністю тощо щодо залучення їх у активну економічну діяльність територіальних громад, це можуть бути курси перекваліфікації, набуття бізнес-навичок, практикуми проєктного менеджменту з використанням міжнародного досвіду та навчальні заходи щодо соціального підприємництва.

Для вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи соціальних послуг, ми пропонуємо забезпечити відкритість роботи щодо ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг; автоматизувати процеси оброблення й передавання документів заявників із питань соціального захисту населення; створити он-лайн платформи для взаємодії надавачів послуг, для запобігання дублювання послуг як державного, так і недержавного сектора. Це дозволить підвищити ефективність координації та обміну інформацією між різними суб'єктами.

Для розвитку інноваційних соціальних послуг, рекомендовано:

- стимулювати впровадження нових форм і методів соціальної роботи, зокрема: мобільні соціальні служби, інтегровані соціальні послуги, раннє виявлення та профілактика проблем, соціальна реабілітація;
- розвивати цифрові соціальні послуги: онлайн-консультування, дистанційна підтримка, електронні сервіси. Це дозволить підвищити доступність послуг, особливо для жителів віддалених районів.

Також важливим є розвиток системи раннього виявлення та профілактики соціальних проблем, це можна вирішити за рахунок впровадження механізмів соціального скринінгу, картування соціальних проблем громади, розроблення програм профілактичної роботи; створення мережі «соціальних патрулів», які будуть здійснювати моніторинг ситуації на території громади та забезпечуватимуть раннє виявлення осіб, які потребують соціальної підтримки.

Для партнерської взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, пропонуємо створити координаційні ради з питань розвитку соціальних послуг, в яких запровадити механізми спільного планування та оцінки послуг. Також доцільно організовувати та розвивати мережу ресурсних центрів для підтримки громадських організацій, які в свою чергу надаватимуть методичну, інформаційну та організаційну допомогу, для посилення спроможності громадського сектору у наданні соціальних послуг.

Нами розроблена модель організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг, в якій змодельовано процес надання соціальних послуг на основі партнерства ОМС, ГО і залученням ЗВО та за запровадження системи підвищення якості соціальних послуг (рис. 3.1).

Для підвищення якості соціальних послуг доцільно розробити та впровадити систему управління якістю, яка включатиме стандарти послуг, механізми контролю, процедури оцінки задоволеності отримувачів, впровадити процедури незалежного оцінювання якості послуг за участю експертів та

представників громадськості. Це дозволить забезпечити об'єктивний моніторинг та постійне вдосконалення послуг.

Рис. 3.1. Модель організаційно-управлінського механізму організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг на основі партнерства ОМС, ГО і залученням ЗВО

Джерело: авторська розробка.

Надзвичайно важливо. є роль навчальних закладів, адже вони мають посилити освітньо-професійні програми у напрямі набуття професійних компетентностей соціальної сфери, організувати набуття професійних компетентностей ВПО і ветеранів війни для посилення своїх бізнес навичок, забезпечити неформальну складову, тобто організовувати тренінги, семінари та консультації для майбутніх соціальних підприємців, висвітлювати успішні кейси та аналізувати проблеми для подальшого розвитку соціального підприємництва.

Для громадських організацій важливим є продовження роботи щодо формування сучасних навчальних програм для потенційних соціальних підприємців; налагодження програм наставництва за участю досвідчених соціальних підприємців та підтримувати підприємців на початковому етапі запуску бізнесу; просування інструментів залучення місцевих жителів до обговорення потреб та ініціатив соціальних підприємств; організувати спільні ярмарки, конкурси та інші заходи для демонстрації товарів та послуг соціальних підприємств та мотивації для розвитку соціального підприємництва в громадах і стимулювання до працевлаштування.

Впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме досягненню таких результатів: покращенню якості та доступності соціальних послуг; ефективнішому використанню ресурсів; розвитку інноваційних підходів у наданні послуг; зміцненню партнерської співпраці; підвищенню кваліфікації фахівців; удосконаленню управління системою соціального обслуговування.

Таким чином, запропоновані рекомендації формують комплексну програму вдосконалення системи соціальних послуг через розвиток партнерства органів місцевого самоврядування та громадських організацій. Їх реалізація сприятиме підвищенню ефективності соціального обслуговування населення та покращенню якості життя громадян.

Висновки до розділу 3

1. Розглянуто питання пріоритетних напрямів та механізмів співпраці між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями для удосконалення системи надання соціальних послуг, розроблено комплекс рекомендацій для удосконалення партнерства.

Виявлені ключові напрями для удосконалення, це залучення громадськості та соціальна участь, розвиток кадрового потенціалу, інституційний розвиток

партнерства, розвиток соціального підприємництва, розвиток соціального замовлення, розвиток мобільних соціальних послуг та Підвищення якості та інноваційний розвиток послуг. Також визначені механізми для вдосконалення взаємодії та покращення послуг, основними механізмами є: делегування соціальних послуг, організація спільних проєктів, залучення зовнішнього фінансування, інформаційно-аналітична підтримка, успішна комунікація та обмін досвідом, залучення волонтерів, спільне використання ресурсів,

Використання сучасних механізмів і розвиток напрямів і підходів, взаємодія з громадськістю забезпечать гнучкість системи, її адаптацію до змінних умов, розширення спектра послуг, доступності, адресності та підвищення якості соціальної підтримки на місцевому рівні.

Розроблені і запропоновані заходи передбачають системний підхід до планування, фінансування, моніторингу та розвитку соціальних послуг, що дозволить оптимізувати використання наявних ресурсів та впровадити інноваційні підходи у соціальній сфері. Одним із головних напрямів є впровадження програмно-цільового підходу до надання соціальних послуг. Цей підхід включає розробку та реалізацію цільових програм соціального обслуговування, що базуються на детальному аналізі потреб населення. Особливу увагу приділено оцінці потреб громади та розробці чітких індикаторів результативності. Стандартизація соціальних послуг та регулярний моніторинг їх якості дозволять забезпечити високий рівень послуг та підвищити задоволеність отримувачів.

Важливим компонентом є вдосконалення механізмів фінансування. Розвиток соціального замовлення, державно-приватного партнерства, залучення грантових коштів та розвиток соціального підприємництва сприятимуть диверсифікації фінансових джерел та підвищенню ефективності використання бюджетних ресурсів. Впровадження конкурсних механізмів фінансування проєктів громадських організацій дозволить залучити додаткові ресурси та стимулювати розвиток інноваційних соціальних послуг. Запропоновано комплекс

механізмів удосконалення системи соціальних послуг, який серед іншого, включає створення ланцюга співпраці «ОМС-ГО-ЗВО» щодо підготовки професійних фахівців спеціальності «Публічне управління і адміністрування» для соціальної сфери і ГО та спільну із ЗВО реалізація освітніх програм для ВПО і ветеранів для залучення їх в економічне життя.

2. Розроблені пропозиції для створення системи професійного розвитку для працівників соціальної сфери, включаючи базову підготовку, підвищення кваліфікації та навчання сучасним методам соціальної роботи, сприятиме підвищенню компетентності фахівців. Запровадження професійних стандартів та систем мотивації допоможе залучати та утримувати кваліфікованих працівників у соціальній сфері. Для розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення рекомендовано автоматизацію обробки документів та впровадження онлайн-платформ для координації надавачів послуг. Це дозволить уникнути дублювання послуг та покращити взаємодію між державними та недержавними структурами. Розроблена і запропонована модель організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг, в якій змодельовано процес надання соціальних послуг на основі партнерства ОМС, ГО і залученням ЗВО та за запровадження системи підвищення якості соціальних послуг.

Розвиток партнерської взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями є важливим чинником успішного функціонування системи соціальних послуг. Створення координаційних рад, спільне планування та оцінка послуг, а також підтримка ресурсних центрів дозволять підвищити спроможність громадських організацій у наданні якісних соціальних послуг. Розроблена і запропонована модель організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг, в якій змодельовано процес надання соціальних послуг на основі партнерства ОМС, ГО і залученням ЗВО та за запровадження системи підвищення якості соціальних послуг.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що ефективна організація надання соціальних послуг на місцевому рівні значною мірою залежить від якісного партнерства між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями. Налагодження такої співпраці забезпечує прозорість, оперативність та орієнтацію на реальні потреби населення. Дослідження в Дніпропетровській області продемонструвало як досягнення, так і існуючі проблеми в організації соціальних послуг, що потребують вдосконалення механізмів взаємодії місцевої влади та громадського сектору. Крім того, залучення громадських організацій до процесу надання соціальних послуг підвищує їхню якість і доступність. Важливо враховувати не тільки формальні аспекти співпраці, але й будувати довгострокові відносини, засновані на довірі, взаємній підтримці та спільному баченні розвитку громади.

У ході роботи виконані такі завдання:

1. Визначено теоретичні засади надання соціальних послуг, розглянуто поняття «соціальні послуги», їх значення для суспільства, класифікацію, сутність та роль у системі соціального захисту. Встановлено, що соціальні послуги є невід'ємною частиною системи соціального захисту, спрямованою на підтримку вразливих груп населення. Основною метою надання базових соціальних послуг є створення умов для підвищення якості життя осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Соціальні послуги класифіковано за типами, місцем надання та рівнем терміновості. Також розглянуто ключові компоненти системи соціальних послуг, що дозволяє зрозуміти, що їх надають не лише державні та комунальні установи, а й організації недержавного сектору.

2. Узагальнено нормативно-правове забезпечення надання соціальних послуг та партнерства органів місцевого самоврядування та громадських

організацій. Партнерство між ОМС і ГО регулюється низкою нормативно-правових актів, що створюють умови для спільного надання соціальних послуг.

3. Проаналізовано сучасний стан надання соціальних послуг в Дніпропетровській області. В області спостерігається активний розвиток надання соціальних послуг завдяки впровадженню нових підходів та залученню громадського сектору. Важливу роль відіграють громадські ініціативи, що орієнтовані на вразливі верстви населення. Водночас існують проблеми, такі як нестача фінансування, кадровий дефіцит, недостатня інформованість населення про доступні послуги та застаріла матеріально-технічна база. Ці виклики потребують активної участі громадських організацій та підтримки місцевої влади для їх подолання.

4. Доведено, що процес надання соціальних послуг за розвитку партнерських відносин між ОМС і ГО може бути суттєво зміцненою шляхом залучення закладів вищої освіти (далі - ЗВО), це стане ефективним механізмом для підвищення якості послуг, посилення соціальної відповідальності та сприяння розвитку громад. Розглянуто процес формування співпраці ОМС ГО і ЗВО щодо надання соціальних послуг на прикладі долучення до надання системи соціальних послуг таких ключових провайдерів освітніх послуг як Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради (далі – Академія) є закладом вищої освіти комунальної форми власності, що підпорядковується Дніпропетровській обласній раді. Академія здійснює підготовку фахівців за різними рівнями вищої освіти. На магістерському рівні реалізуються освітньо-професійні програми за чотирма спеціальностями: «Освітні, педагогічні науки», «Психологія», «Менеджмент» та «Публічне управління та адміністрування». Окрім суто освітніх послуг щодо підготовки фахівців з професійними компетентностями для системи соціального захисту є важливими спільні ОМС-ГО-ЗВО освітньо-практичні програми, в які можна залучати студентів соціальних, юридичних, медичних, психологічних та економічних

спеціальностей можуть проходити практику у соціальних установах або ГО, що реалізують соціальні послуги. В умовах зростання масштабів соціальних послуг актуальним є дослідження соціальних проблем та співпраця у виявленні ключових соціальних викликів регіону та розробці стратегій їх вирішення. Для визначення якості соціальних програм, що реалізуються ГО та ОМС, з метою їх оптимізації, викладачі та студенти можуть проводити моніторинг та оцінку ефективності соціальних послуг. І ще одним аспектом взаємодії є розширення програм адаптації постраждалих людей до нових умов життя, економічної обізнаності і соціалізації в нових громадах.

5. Проаналізовано сучасний стан партнерства між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями. Співпраця між місцевою владою та громадськими організаціями в Дніпропетровській області має позитивні приклади, зокрема спільні проєкти у сфері соціального захисту, надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, людям, які опинились в складних життєвих обставинах. Але взаємодія між сторонами має проєктний характер і не завжди системною. Виявлено, що більшість проєктів спрямовано на соціальну реабілітацію бенефіціарів. Визначено, що соціальне замовлення є одним із потужних механізмів для розширення спектра соціальних послуг. SWOT-аналіз в свою чергу показав, що не тільки сильні сторони, але і слабкі, серед них нестабільне фінансування, відсутність стандартів оцінки ефективності. SWOT-аналіз показав, що слабкими сторонами є недостатня координація між ОМС та ГО, відсутність стабільного фінансування для спільних проєктів, недостатня поінформованість ГО про механізми соціального замовлення, низька цифровізація взаємодії між ОМС та ГО, відсутність уніфікованих стандартів оцінки ефективності послуг, ризик створення дефіциту місцевого бюджету через великий ресурсний тиск на систему соціальних послуг і місцеві бюджети у зв'язку із зростанням кількості осіб, які є економічно неактивними і потребують як прямої фінансової допомоги, так і інших послуг, наприклад освітніх.

6. Визначено проблеми та напрями розвитку партнерських взаємовідносин для удосконалення системи надання соціальних послуг. Проведений аналіз дозволив окреслити такі проблеми: недостатнє фінансування, недостатній рівень координації та взаємодії між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями, недостатній рівень кваліфікації працівників та брак кадрів у віддалених районах, низька громадська активність, відсутність стандартів якості. Для подальшого розвитку системи соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій, визначено такі напрями: розвиток мобільних соціальних послуг, підвищення якості та інноваційний розвиток послуг, розвиток соціального замовлення, розвиток соціального підприємництва, інституційний розвиток партнерства, розвиток кадрового потенціалу, активне залучення громадськості та забезпечення соціальної участі.

7. Розроблено комплекс рекомендацій для удосконалення системи соціальних послуг через партнерство органів місцевого самоврядування і громадських організацій. Запропоновано до впровадження: програмно-цільовий підхід до фінансування соціальних проєктів; створення координаційної ради з питань розвитку соціальних послуг; формування єдиної інформаційної системи; організація спільного навчання працівників соціальної сфери і працівників органів місцевого самоврядування і громадських організацій; розробка стандартів якості соціальних послуг; проведення моніторингу потреб громади. Практичне впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності системи соціальних послуг шляхом: покращення доступу населення до якісного обслуговування; застосування інноваційних методів соціальної роботи; раціонального використання ресурсів; підвищення адресності соціальної допомоги; розвитку профілактичних послуг; активізації участі громадян у вирішенні соціальних питань.

8. Дослідження підтвердило, що співпраця між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями є ключовим чинником для розвитку системи соціальних послуг. Налагоджена взаємодія між владою та громадським сектором створює синергетичний ефект, що дозволяє краще реагувати на потреби вразливих груп населення та підвищувати рівень життя громади.

9. Практична цінність результатів полягає у можливості їх застосування органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, навчальними закладами. Запропоновані рекомендації можуть бути враховані під час формування регіональної соціальної політики та створення стратегій розвитку територіальних громад. Розроблена і запропонована модель організаційно-управлінського механізму удосконалення системи надання соціальних послуг, в якій змодельовано процес надання соціальних послуг на основі партнерства ОМС, ГО і залученням ЗВО та за запровадження системи підвищення якості соціальних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Про соціальні послуги: закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Про громадські об'єднання: закон України від 22.03.2012 № 4572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.
5. Про благодійну діяльність та благодійні організації: закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях: закон України від 14.04.2022 р. № 2193-IX7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text>.
7. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: закон України від 21.11.1992 № 2811-XII.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>.
8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
9. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.
10. Про організацію надання соціальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>.
11. Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних

послугах: наказ Міністерства соціальної політики України від 19.04.2023 № 130-Н.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-23#Text>.

12. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю: ратифіковано Законом України № 1767-VI від 16.12.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.

13. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.

14. Класифікатор соціальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 23.06.2020 р. № 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>.

15. Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг: наказ Міністерства соціальної політики України від 27.12.2013 № 904. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0904739-13>.

16. Аніна О. О. Вплив міжнародно-правових соціальних стандартів на право соціального захисту України. *Дослідження актуальних питань юридичних наук*. 2020. № 2. С. 107–112.

17. Балашов А. М. Сучасні проблеми соціального захисту населення в Україні. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 82–84.

18. Белевцова Я.С. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади: автореф. дис. канд. наук з держ. упр. Харків. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Харків, 2011. 20 с.

19. Богацька Н. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № (53). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4>.

20. Бондаренко С. М., Бугас Н. В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. *Державне управління: удосконалення та*

розвиток. 2021. № 2. С. 105–111. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1981> (дата звернення: 08.05.2022).

21. Бондарчук Н. В. Роль державно-приватного партнерства у розвитку системи вищої освіти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 8. С. 94–98 http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2019/17.pdf.

22. Бухтіяров О.С. Європейські тенденції фінансування систем соціального забезпечення. *Наука і правоохорона*. 2014. № 1(23). С. 107–110.

23. Воронцова А. С., Сапожнікова М. В. Мікрофінансування як джерело фінансового забезпечення соціальних послуг. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 12. С. 171-173.

24. Гітіс Т.П., Чемерис Є.Т., Антонова В.І., Носаньова А.С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 116–122. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1\(59\)-116-122](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122).

25. Головатий М.Ф., Панасюк М.Б. Соціальна політика і соціальна робота: Термінологічно-понятійний словник. К. : МАУП, 2005. 560 с.

26. Горемікіна Ю . Моніторинг і оцінювання якості та ефективності соціальних послуг: прикладний аспект. *Демографія і соціальна економіка*, 2016, № 3 (28): 122–132.

27. Деліні М. Фандрайзинг та донорство як інструменти реалізації соціально-економічної відповідальності підприємництва. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 23. С. 75-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_23_16.

28. Дидик С. Зарубіжний досвід фінансування соціального захисту населення. *Економічні науки*. 2010. № 4. С. 127–129.

29. Дубич К. Сучасні проблеми забезпечення соціальними послугами населення громад в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL:

[https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/4_%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20\(2\).pdf#page=87](https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/4_%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20(2).pdf#page=87).

30. Дубич К. Соціальне замовлення –ефективний механізм надання соціальних послуг в Україні. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2013_1_14.pdf.

31. Дубич К. Механізми державного управління системи надання соціальних послуг: автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 /. Національна академія державного управління при президентіві України. Київ, 2016.

32. Кармалюк С. Нормативно-правове регулювання надання соціальних послуг на рівні територіальних громад в Україні. Актуальні проблеми соціальної роботи: досвід та перспективи: матеріали всеукраїнської науково-практичної Інтернет- конференції (8 квітня 2021 року). Кам'янець-Подільський, 2021. С.41-45.

33. Ковязіна К. Щодо оптимізації системи надання соціальних послуг на місцевому рівні. Національний інститут стратегічних досліджень. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111Zapiska-sotsposlugi-OTG-Kovyazina-%282%29-4ef9e.pdf>.

34. Корнієвський О. Нечипоренко В. Сучасні виклики громадянському суспільству України в умовах політичної нестабільності. *Стратегічна панорама*. Щоквартальний науково-практичний журнал. Вип. 1. Київ: НІСД, 2018. С. 61-66.

35. Кравченко М. Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні. *Науковий вісник*. 2014. Вип. 14. С. 8. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26760/kravchenko.pdf>

36. Крушельницька Т. А. Фінансова самодостатність територіальних громад в умовах децентралізації: аналіз та нові виклики. *Аспекти публічного управління*. 2020. №1. Том 8. С. 6-14. DOI: <https://doi.org/10.15421/152001>.

37. Лемещук І. Л. Вплив міжнародно-правового регулювання відносин соціального захисту на національне законодавство України. *Науковий вісник*

Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Юридичні науки. Луцьк, 2009. № 3. С. 143–148.

38. Макарова О.В. Черенько Л.М. Соціальні послуги для сімей з дітьми: нові виклики та напрямки вдосконалення. *Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 10. С. 697–700.*

39. Михайловська І. М., Неліпович О. В. Система соціального захисту населення в Україні: сутність, основні складові та напрямки вдосконалення. *Вісник Хмельницького національного університету. 2011, № 6, Т. 4. С. 255–260.*

40. Мінакова Н. Удосконалення механізмів фінансової підтримки співпраці між громадськими організаціями та органами публічної влади. Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми економіки, управління та маркетингу в аграрному бізнесі». Дніпро. 2024. 252с

41. Мінакова Н. Місце і роль громадянського суспільства у розвитку публічного управління. *Матеріали 12-ї Всеукраїнської наук.-практ. конф. Дніпро, 8-9.11.2024: тези доповідей. – Дніпро: Поліграфічний відділ ДДАЕУ, 2024. 164 с.*

42. Моторнюк У.І. Аналіз сучасного стану надання соціальних послуг в Україні. *Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 8. С. 187–190.*

43. Негель Л.С. Світовий досвід розвитку соціального партнерства та його формування в Україні. *Стратегічна панорама. 2004. № 2. С. 96–103.*

44. Мунько А. Ю. Фінансові інструменти розвитку громад: переваги та запобіжники застосування. Традиції та інновації в сучасній науці та освіта в умовах викликів та загроз глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 29 листопада 2022 року). Дніпро: ДДУВС, 2023. С.188-191. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/15078>.

45. Савельчук І. Методологічні орієнтири сучасної соціальної роботи. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика. 2016 № 1-2. С. 36-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/srutip_2016_1-2_6.*

46. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

47. Сідельнік Л. Як залучити громадські організації до надання соціальних послуг. *Громадянське суспільство*. 2008. № 2(4) С. 9-14.

48. Сиченко В. Проблеми та перспективи розвитку публічного управління в сфері науки України у воєнний час. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023 № 1. С. 11-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdanopua_2023_1_4.

49. Слюсаренко К. В., Садовенко М. М. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики та перспективи. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27, № 1. С. 80-90.

50. Смирнова І. І., Лихошва О. Ю., Рак Н. В., Горієва Л. А. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3. С. 205–212.

51. Спіріна Т. П., Лях Т. Л., Лехолетова М. М. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / ред. О. Бартош. Ужгород, 2022. С. 178 – 181.

52. ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України». URL: <https://www.ioc.gov.ua/analyticsEDopomoga/>

53. Аналітичний звіт, розділ про міжмуніципальне співробітництво та громадські ініціативи. 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua>

54. Оцінка ефективності бюджетних програм за 2023 рік. Мінсоцполітика. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23656.html>

55. Оцінка ефективності бюджетних програм. ДніпроОДА. URL: <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/uploads/public/65d/5d8/4a6/65d5d84a66398569851128.pdf>.

56. Звіт про виконання обласного бюджету за 2023 рік. Дніпропетровська обласна рада URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/rishennia>.

57. Аналіз стану організації та надання соціальних послуг у Дніпропетровській області. посібник. Дніпро. 2024. с.170-172. URL <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/analiz-stanu-orhanizatsiyi-ta-nadannya-sotsialnykh-posluh-u-dnipropetrovskiy-oblasti024>.

58. Громадянське суспільство України в умовах війни: звіт з комплексного соціологічного дослідження. ICAP Єднання , 2023. с. 45 – охоплення ICAP Єднання URL: <https://ednannia.ua/our-programs-and-activities/doslidzhennia>.

59. Громадянське суспільство України в умовах війни-2022: звіт за результатами дослідження. ICAP Єднання. URL <https://ednannia.ua/our-programs-and-activities/doslidzhennia>.

60. Кошеленко Костянтин, Про роботу Інформаційно пошукової системи, яка дозволяє оцінити потреби внутрішньо-переміщених осіб. Міністерство соціальної політики 2023. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22946.html>.

61. Діяльність. Офіційний сайт ГО «Дім для кожного». 2024. URL: <https://www.untoitpourtous.org/>.

62. Обзор новин.Офіційний сайт Bündnis der Bürgerstiftungen Deutschlands (Альянс громадських фондів Німеччини) 2024. URL: www.buergerstiftungen.org.

63. Новини. Офіційний сайт Жовтоводської міської ради. 2024. URL: <https://zhv.dp.gov.ua/>.

64.Урядовий портал. Новини. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-pershi-dva-misiatsi-2024-roku-ministerstvo-finansiv-zaluchylo-12-mlrd-dolariv-sshahrantiv-ta-pilhovoho-finansuvannia-vid-mizhnarodnykh-partneriv>.

65. Підвищення кваліфікації. Кзво «Академія неперервної вищої освіти» Дніпропетровської обласної ради. URL: <https://www.dano.dp.ua/pidvyshchennia-kvalifikatsii/osvitni-prohramy>.

66. Католицька допомога (Secours Catholique.): Звіт за 2022 рік URL: https://www.secours-catholique.org/sites/default/files/03-Documents/Annual_Report_2022_BD.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А

Напрями удосконалення системи надання соціальних послуг, переваги, проблеми

Напрямок	Опис	Переваги	Проблеми
Розвиток мобільних соціальних послуг	Забезпечення доступу до соціальних послуг у віддалених та важкодоступних районах через мобільні бригади, пересувні пункти чи онлайн-платформи для швидкої допомоги.	Підвищення доступності послуг для віддалених громад, оперативне реагування на потреби населення, зменшення соціального відчуження.	Недостатнє фінансування для створення та обладнання мобільних бригад. Відсутність інфраструктури у віддалених районах. Низький рівень цифрової грамотності серед населення.
Підвищення якості та інноваційний розвиток послуг	Впровадження нових технологій, методик і стандартів для покращення ефективності та якості надання соціальних послуг, а також інтеграція інноваційних підходів.	Поліпшення якості обслуговування, ефективність надання послуг, підвищення задоволеності громадян.	Відсутність сучасного обладнання та технологій. Брак фінансування для впровадження інновацій. Недостатній рівень підготовки працівників до роботи з новими методами та технологіями.
Соціальне замовлення	Використання механізму соціального замовлення, коли місцеві органи влади замовляють послуги у громадських організаціях, з метою забезпечення потреб громадян.	Ефективне використання ресурсів, підвищення якості послуг через конкуренцію, орієнтація на реальні потреби громади.	Відсутність прозорих процедур відбору виконавців. Низький рівень контролю якості виконання соціальних замовлень. Нестача кваліфікованих ГО для виконання замовлень.
Розвиток соціального підприємництва	Сприяння розвитку соціальних підприємств, які сприяють вирішенню соціальних проблем і одночасно створюють робочі місця та генерують доходи для громади.	Створення нових робочих місць, вирішення соціальних проблем, підвищення фінансової стабільності громади.	Нерозвинене законодавство щодо соціального підприємництва. Відсутність доступу до кредитування та фінансування для соціальних стартапів. Низька обізнаність громад щодо соціального підприємництва.
Інституційний розвиток партнерства	Створення та зміцнення партнерських відносин між державними органами, громадськими організаціями та приватними підприємствами для покращення надання послуг	Підвищення ефективності послуг завдяки об'єднанню ресурсів, впровадження нових підходів, підвищення довіри громади.	Низький рівень довіри між ОМС та ГО. Відсутність устійнених механізмів партнерства. Брак досвіду та навичок ефективної координації між усіма учасниками.
Розвиток кадрового потенціалу	Підготовка та навчання фахівців для роботи у сфері соціальних послуг, підвищення кваліфікації персоналу та створення мотиваційних програм для працівників	Підвищення професіоналізму кадрів, покращення якості послуг, зменшення плинності кадрів у соціальній сфері.	Недостатня кількість кваліфікованих кадрів. Відсутність мотивації для професійного зростання через низькі зарплати. Обмежений доступ до навчальних програм і тренінгів.
Активне залучення громадськості та забезпечення соціальної участі	Залучення громадян до процесів прийняття рішень, організація публічних обговорень, моніторинг якості послуг, активізація волонтерства та соціальних ініціатив.	Підвищення прозорості та підзвітності, активізація громади, поліпшення відповідності послуг потребам населення.	Спад активності громадян та низька зацікавленість у громадських ініціативах. Відсутність ефективних механізмів зворотного зв'язку. Нестача підтримки волонтерських програм та ініціатив.